

სსიპ - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

განათლების ფაკულტეტი

პედაგოგიურ მეცნიერებათა დეპარტამენტი

ხელნაწერის უფლებით

ია ხასაია

უცხოური ენის შესწავლის ხელშემწყობი პირობები
დაწყებით კლასებში

განათლების დოქტორის აკადემიური ხარისხის მოსაპოვებლად
წარდგენილი დისერტაციის

ავტორეფერატი

ბათუმი 2018

შესავალი

თემის აქტუალობა. „საქართველო, როგორც ევროსაბჭოს წევრი ქვეყანა, ენობრივად და კულტურულად მრავალფეროვან სივრცეში შევიდა. უცხოური ენების ცოდნის გარეშე შეუძლებელია ამ სივრცეში ინტეგრირება და საკუთარი პიროვნული შესაძლებლობების სრულფასოვანი რეალიზება. ამიტომაც, ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის ეროვნული სასწავლო გეგმა ორი ან სამი უცხოური ენის სწავლებას ითვალისწინებს“ (ესგ, 2016:454). უცხოური ენის შესწავლა ემსახურება საქართველოში სასკოლო განათლების მთავარი მიზნის განხორციელებას - თავისუფალი პიროვნების აღზრდას, რომელიც შეძლებს თავისი წვლილის შეტანას სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბებასა და განვითარებაში. უცხოური ენის ცოდნა ევროპაში ადამიანის კონკურენტუნარიანობის მთავარ ფასეულობადაა მიჩნეული. ამიტომ, რამდენიმე უცხოური ენის სწავლება სკოლაში ევროპის საგანმანათლებლო სისტემის სტრატეგიულ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

სკოლა უცხოური ენის ათვისების მთავარი წყაროა. ის მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მოსწავლეებში ენობრივ-საკომუნიკაციო უნარების განვითარებაში. შესაბამისად, სკოლაში აუცილებლად უნდა შეიქმნას უცხოური ენების დაუფლებისათვის საჭირო გარემო. ეს ემსახურება მნიშვნელოვან მიზანს - საერთო-ევროპული ღია, მობილური სივრცის შექმნას.

საქართველოში გატარებული განათლების რეფორმის ფარგლებში, ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით, ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში სავალდებულოა ორი უცხოური ენის სწავლება. ინგლისური არის ერთ-ერთი ყველაზე მოთხოვნადი ენა მსოფლიოში და მათ შორის საქართველოშიც. აქედან გამომდინარე, სასკოლო გარემოში მისი შესწავლა ხდება პირველი კლასიდან XII კლასის ჩათვლით. ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით მეორე უცხოური ენა ისწავლება V კლასიდან XII კლასის ჩათვლით. თუ სკოლას აქვს სათანადო ადამიანური და ფინანსური რესურსი, მას შეუძლია კლასების სხვადასხვა

განაყოფს სხვადასხვა ენა შესთავაზოს მშობელთა და მოსწავლეთა ინტერესების გათვალისწინებით. საშუალო საფეხურიდან კი სკოლას შეუძლია მოსწავლეს შესთავაზოს არჩევით საგნად ნებისმიერი მესამე უცხოური ენა თავისი რესურსების, მშობელთა და მოსწავლეთა ინტერესების გათვალისწინებით. პირველ უცხო ენას I და II კლასებში ეთმობა კვირაში 2-2 საათი, III-VI კლასში 3-3 საათი. მეორე უცხო ენას VII კლასიდან ეთმობა 2-2 საათი“ (ეროვნული სასწავლო გეგმა, 2018: მუხლი 67).

ენა უმნიშვნელოვანესია ადამიანისთვის, რადგანაც სწორედ მისი საშუალებით ხდება ინფორმაციის გადაცემა და მიღება, ე. წ. კომუნიკაცია. მკვლევართა ნაწილი თვლის, რომ „უცხო ენის ადრეული ასაკიდან შესწავლა ხელს უწყობს მოსწავლის თვალსაწიერის გაფართოებას და სამყაროში უკეთ ორიენტირების მიზნით, უცხოური კულტურის შემეცნებას, უცხოური ენების მიმართ ინტერესის გაღვივებას და ენის სწავლის პროცესში დადებითი ემოციის გამოწვევას“ (სიხარულიძე, 2012:12).

ქართული პედაგოგიკის ფუძემდებელი იაკობ გოგებაშვილი უცხოური ენების ცოდნის აუცილებლობის შესახებ წერს: „ევროპულ ენათა შესწავლას და ცოდნას ისეთი დიდი მნიშვნელობა აქვს ყველასთვის და განსაკუთრებით ჩვენთვის, რომ ამ მნიშვნელობის გაზვიადება შეუძლებელია... მხოლოდ მტერს შეუძლია ურჩიოს ქართველებს: შეაქციეთ ზურგი უცხო ენებსა და დარჩით მარტო დედა-ენის ამარაო. ეს იქნება მეორე უკიდურესი უკუღმართობა, არა ნაკლებად მავნებელი პირველის უკუღმართობისა. მისი მიუცილებელი შედეგი იქნებოდა: სიღარიბე ქართული აზრისა, სილატაკე ქართული მეცნიერებისა, სივიწროე გონების ჰორიზონტისა, შეჩერება პროგრესის, წარმატებისა, დამყარება უძრავის ცხოვრებისა. ამიტომ, ყოველმა მოკეთემ ქართველობისამ დაჟინებით უნდა ურჩიოს მათ: ისწავლეთ, რაც შეიძლება ღრმად და ზედ-მიწევნით, ევროპული ენები და სვით ევროპული მეცნიერება ხარბად და გაუმადლრად...მაგრამ ამასთან არას დროს არ უნდა დაივიწყოთ, რომ ყოველი ევროპიელი ჯერ საფუძვლიანად ითვისებს თავის მშობლიურ ენასა და მხოლოდ მასუკან შეუდგება ხოლმე უცხო ენების ცოდნის შეძენას“ (გოგებაშვილი, 1974: 223).

„თუ ყრმა ბავშვობიდანვე ილაპარაკებს რომელიმე უცხო ენაზე, ამის გამო მისი სულიერი განვითარება არაფერს დაჰკარგავს. შესაძლოა კიდევაც მოიგოს“ (უშინსკი, 1954: 152) აღნიშნავს რუსი მეცნიერი კ. დ. უშინსკი და იქვე მიუთითებს, “უცხო ენის შესწავლა არასდროს არ უნდა იწყებოდეს ძალიან ადრე და არავითარ შემთხვევაში არ უნდა იწყებოდეს მანამდის, სანამ არ შევამჩნევთ, რომ დედაენამ ღრმა ფესვები გაიდგა ბავშვის სულიერ ბუნებაში. ამ მხრივ რაიმე საერთო ვადის დაწესება შეუძლებელია“ (უშინსკი, 1954: 162). მთავარია სასწავლო მასალა შეესაბამებოდეს მოსწავლის ინდივიდუალურ და ასაკობრივ თავისებურებებს, დასწავლის სტილს, ინტერესებს და ემსახურებოდეს მათი ინტერესების სფეროს გაფართოებას.

ქვეყანაში მიმდინარე საგანმანათლებლო რეფორმებმა წამოაყენა ახალი მოთხოვნები უცხოური ენის სწავლების მეთოდებსა და ტექნოლოგიებში. ყველა სახის საგანმანათლებლო სივრცეში ჩამოყალიბდა ურთიერთობის ახალი მიდგომები მასწავლებელსა და მოსწავლეს შორის. ეს საშუალებას გვაძლევს განვახორციელოთ მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლება, ავამაღლოთ სწავლის მოტივაცია. უცხო ენის შესწავლასთან დაკავშირებული რეფორმების მიუხედავად ჩვენს რეალობაში მაინც პრობლემად რჩება იმ კომპეტენციების ჩამოყალიბება და შესაბამისად საკომუნიკაციო უნარ-ჩვევების განვითარება, რომელსაც განათლების ეროვნული მიზნები გვისახავს. სწორედ აღნიშნული დაედო საფუძვლად ჩვენ საკვლევ პრობლემას. სადისერტაციო ნაშრომში განვიხილეთ ის პრობლემები და თავისებურებები, რომლებიც უკავშირდება უცხო ენის შესწავლას დაწყებით საფეხურზე, ვინაიდან, სწორედ დაწყებითი საფეხური წარმოადგენს სამეტყველო უნარ-ჩვევების (კითხვა, წერა, მოსმენა, საუბარი) განვითარების სასტარტო ეტაპს. შევიმუშავეთ სწავლების ეფექტური მეთოდები და სტრატეგიები, რომლებიც ხელს უწყობს დაწყებით კლასებში აღნიშნული უნარების განვითარებას. უცხოური ენის სწავლების საგანმანათლებლო მიზანს სწავლის ამ ეტაპზე წარმოადგენს მოსწავლეებში უცხოურ ენაზე ზეპირმეტყველება (მოსმენა - ლაპარაკი და განსხვავებული ენობრივი და კულტურული სამყაროს აღმოჩენა. მნიშვნელოვანია დაწყებითმა

საფეხურმა უზრუნველყოს უცხოური ენის სწავლებისას მოზარდის მომზადება მომდევნო, საბაზო საფეხურზე წარმატებული სწავლისათვის და მოსწავლეს გამოუმუშავოს სხვა კულტურის წარმომადგენლებთან ეფექტური კომუნიკაციის უნარი; შეუქმნას დადებითი განწყობა ენობრივ-კულტურული მრავალფეროვნების მიმართ და ჩამოუყალიბოს სწორი მოქალაქეობრივი ცნობიერება, ღირებულებებისადმი დამოკიდებულება.

დაწყებით საფეხურზე სწავლების მთავარი ამოცანაა მოსწავლეებს შევაცვაროთ ენის სწავლის პროცესი და თავად ენა, გავუღვიძოთ ინტერესი ამ ენის შესწავლისადმი. ამისათვის კი მასწავლებელმა სასწავლო პროცესის დაგეგმვის, სწავლების მეთოდების შერჩევისას უნდა გაითვალისწინოს მოსწავლეთა ასაკობრივი და ინდივიდუალური თავისებურებები, მოსწავლეთა დასწავლის სტილი და მათი უნარები. ყოველივეს გათვალისწინებით, უცხო ენის მასწავლებლები აქტიურად ჩართული არიან სხვადასხვა საგანმანათლებლო პროექტში. მათ სისტემატურად უტარდებათ ტრენინგები, რომლებიც მიზანმიმართულია მასწავლებლებს გააცნოს თანამედროვე მიდგომები, მეთოდები, აქტივობები. ეს ერთგვარი წინაპირობაა, რათა მათი გაკვეთილები იყოს ბევრად უფრო საინტერესო და ეფექტური. მიუხედავად აღნიშნულისა, რეგიონის სკოლებში ჯერ კიდევ არსებობს სხვადასხვა ხელისშემშლელი ფაქტორი უცხო ენის დაწყებითი საფეხურის მასწავლებელთათვის, რაც განაპირობებს იმას, რომ მოსწავლეთა დიდი ნაწილი ვერ ძლევს ეროვნული სასწავლო გეგმით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს. სადისერტაციო ნაშრომში ფოკუსირებას ვახდენთ მოსწავლის შესაძლებლობებისა და იმ უნარების განვითარებაზე, რომლებიც დაწყებითი კლასის მოსწავლეებს და მასწავლებლებს დაეხმარება უცხო ენის უკეთ სწავლებასა და ათვისებაში.

კვლევის მიზანია

- უცხოური ენის შესწავლის ხელშემწყობი ფაქტორების დადგენა დაწყებით კლასებში;

- უცხოური ენის შესწავლასთან დაკავშირებული პრობლემების გამოვლენა/შესწავლა დაწყებით კლასებში და გადაჭრის გზების დასახვა;

- უცხოური ენის შესწავლისადმი ეფექტური მიდგომის შემუშავება და პრაქტიკაში დანერგვა.

კვლევის ამოცანები

- დაწყებით კლასებში უცხოური ენის შესწავლასთან დაკავშირებით არსებული პრობლემების გამომწვევი მიზეზების შესწავლა და აღნიშნულის საფუძველზე სასწავლო პროცესში პირდაპირი და არაპირდაპირი სწავლების ეფექტური საშუალებების დანერგვის ხელშემწყობი გარემოს შექმნა;

- კითხვის, წერის, მოსმენის და მეტყველების უნარის განვითარების ხელშემწყობი ფაქტორების შესწავლა და მათი საგაკვეთილო პროცესში გამოყენება;

- უცხოური ენის სწავლების პროცესში თანამედროვე მეთოდებისა და ეფექტური სტრატეგიების შერჩევა და მათი გამოყენების პრაქტიკაში დანერგვა.

კვლევის საგანი და ობიექტი - თანამედროვე საგანმანათლებლო სივრცეში დაწყებით საფეხურზე უცხო ენის სწავლების მდგომარეობის შესწავლა, არსებული პრობლემების წარმოჩენა და მათი გადაჭრის ხელშემწყობი სტრატეგიების შემუშავება.

სადისერტაციო ნაშრომზე მუშაობის პროცესში გავეცანი როგორც ქართულ, ასევე საერთაშორისო კვლევებს, რომელთა შედეგების გათვალისწინება სასარგებლო აღმოჩნდა ჩვენი საკვლევი საკითხის ეფექტურად კვლევისათვის. შესწავლილი და გაანალიზებული იქნა: ჯიმ სქრივენერის, ქეთი ვათეროთის, მოლთრი ბელჩერის, ჯერემი ჰარმერის, ლილი თომლინის, ანა გილ გარსიას, სუზან ჰალიველის, ენე სილვია სარვის, პიტერ სენჯის, ნელდა ქემბრონ მქაბეს, ლუკას თიმოთეს, ბრან სმიტის, ჯანს დუტონის, არტ კლაინერის, დონალდ ფრიმენის, ფათ მორანის, ბონი მენელის, ჯექ მილეთის, ჯენიბელ გარდინის, ქალეზ გატეგნოს, ჯეიმს აშერის, ლინ დორითის, სუზან ლანზანო, დიანა ლარსენ-ფრიმენის და სხვათა კვლევები. სადისერტაციო ნაშრომში გავითვალისწინე ავსტრიის განათლების უნივერსიტეტში სტაჟირებაზე ყოფნის პერიოდში მიღებული გამოცდილება. ამ საკითხის აქტუალობაზე მეტყველებს, ისიც რომ უახლოეს წარსულში საქართველოში, კერძოდ ჩვენს უნივერსიტეტში ჩატარდა

არაერთი კვლევა და შეიქმნა სადისერტაციო ნაშრომები: მიქელაძე ნინო - „უცხოური ენის დაუფლების ტექნოლოგიები სტუდენტთა ინდივიდუალური თავისებურებების გათვალისწინებით“; გოგუაძე ლეილა - „ინტერაქტიული მეთოდების გამოყენების პრობლემა უცხოური ენის სწავლებაში“; ნაკაშიძე-მახარაძე თათია - „უცხო ენის როგორც მეორე ენის სწავლება/სწავლის მიმართულების „კულტურათა დიალოგის“ ასახვა უმაღლესი სკოლის საგანმანათლებლო პროგრამებში“; მჭავანაძე ეკატერინე- „ტექსტზე ორიენტირებული კომპენტენციების სწავლება/სწავლა უცხოური ენების მაგალითზე“; ნანა ფუტკარაძე „მხატვრული ტექსტის ანალიზი, როგორც დაწყებითი კლასების მოსწავლეთა ინტელექტუალური განვითარების საშუალება“ და სხვა.

კვლევა ჩავატარეთ ქალაქ ბათუმის კერძო და საჯარო სკოლებში: № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 20, 22 , 25, შპს „სკოლა-ევრო 2000“, შპს „სკოლა-ლიცეუმი-მასტერკლასი“, ბათუმის საერო ელიტარული სკოლა „გორდა“, შპს ბათუმის წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის სკოლა. კვლევის სამიზნე ჯგუფებს წარმოადგენდა დაწყებითი საფეხურის ინგლისური ენის მასწავლებლები და მოსწავლეები.

კვლევის მეთოდოლოგია

ნაშრომის შექმნის დროს ვეყრდნობით უცხო ენის შესწავლისადმი ეროვნულ სახელმწიფოებრივი მიდგომის მეთოდოლოგიას.

კვლევის მეთოდები

კვლევის დროს გამოყენებული იქნა, როგორც რაოდენობრივი, ასევე თვისობრივი კვლევა: კითხვარი, ინტერვიუ, ფოკუს ჯგუფები, ლიტერატურული წყაროების, პირველი და მეორე კლასების ინგლისური ენის სასკოლო სახელმძღვანელოების დამუშავება და ანალიზი, უცხო ქვეყნების გამოცდილების გაზიარება ინგლისური ენის სწავლების მეთოდოლოგიაში, საგაკვეთილო პროცესზე დაკვირვება, მონაცემთა დამუშავება და ანალიზი. ასევე, პირადი გამოცდილება.

კვლევის ჰიპოთეზა

- სამიზნე ენის გამოყენება და შესაბამისი სასწავლო გარემოს ორგანიზება

დაწყებით კლასებში უზრუნველყოფს უცხოური ენის შესწავლას.

- სწავლების თანამედროვე მეთოდების და სტრატეგიების დანერგვა, საინფორმაციო ტექნოლოგიების გამოყენება ინგლისური ენის სწავლების პროცესში კითხვის, წერის, მოსმენის, საუბრის უნარ-ჩვევების განვითარების ხელშეწყობი პირობაა.

კვლევის მეცნიერული სიახლე

ნაშრომში, ზოგადი განათლების ეროვნული მიზნებისა და ეროვნული სასწავლო გეგმის სწავლება/სწავლის მისაღწევი შედეგებისა და ინდიკატორების გათვალისწინებით, შევეცადეთ შეგვექმნა ინგლისური ენის შესწავლის პროცესში სასწავლო გარემოს ორგანიზების მნიშვნელოვანი კომპონენტების ერთიანი სისტემა, რომელთა კომპლექსური გამოყენება ხელს შეუწყობს დაწყებით საფეხურზე ენობრივ-საკომუნიკაციო უნარების განვითარებას. კერძოდ, შევისწავლეთ უცხოური ენის სწავლების საგანმანათლებლო და აღმზრდელობითი მიზნები დაწყებით კლასებში, დაწყებითი კლასების მოსწავლეთა ასაკობრივი და ინდივიდუალური თვისებები. შევიმუშავეთ მოსწავლეთა გონებრივი, ემოციური და ფსიქოლოგიური უნარების განვითარების ხელშემწყობი სასწავლო აქტივობები, მათ უნარებზე მორგებული სასწავლო გარემო, უცხოური ენის სამეტყველო უნარების განვითარების ხელშემწყობი სტრატეგიები.

ნაშრომის თეორიული და პრაქტიკული ღირებულება

ნაშრომში წარმოდგენილი თეორიული მასალები და პრაქტიკული კვლევის შედეგები დიდ დახმარებას გაუწევს დაწყებითი საფეხურის ინგლისური ენის მასწავლებლებს, მშობლებს, განათლების ფაკულტეტის სტუდენტებს, განათლებისა და სწავლების მეთოდით დაინტერესებულ საზოგადოებას.

კერძოდ, გააცნობს თანამედროვე მიდგომებს უცხოური ენის სწავლების მეთოდებსა და ტექნოლოგიებში, ურთიერთობის მნიშვნელოვან ფორმებს მასწავლებელსა და მოსწავლეს შორის, მოსწავლეზე ორიენტირებული სწავლებისა და საკომუნიკაციო უნარ-ჩვევების განვითარების ხელშემწყობ სტრატეგიებს. სადისერტაციო ნაშრომში განვიხილეთ ის პრობლემები და

თავისებურებები, რომლებიც უკავშირდება უცხო ენის შესწავლას დაწყებით საფეხურზე, ვინაიდან, სწორედ დაწყებითი საფეხური წარმოადგენს სამეტყველო უნარ-ჩვევების განვითარების სასტარტო ეტაპს.

ვფიქრობთ, ჩვენს მიერ შემუშავებული სწავლების ეფექტური მეთოდები და სტრატეგიები, ხელს შეუწყობს დაწყებით კლასებში აღნიშნული უნარების განვითარებას.

ნაშრომის აპრობაცია: დისერტაცია მომზადდა ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის განათლების ფაკულტეტზე. დისერტაციაში განხილულ საკითხებზე მოხსენებებით გამოვდიოდით საუნივერსიტეტო და საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციებზე, კვლევის შედეგებს ვაქვეყნებდით სამეცნიერო სტატიების სახით. სადისერტაციო ნაშრომის შესრულების მიმდინარეობას სისტემატურად, ეტაპობრივად ვაცნობდით ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პედაგოგიურ მეცნიერებათა დეპარტამენტს. სადისერტაციო ნაშრომი შეფასებული და რეცენზირებული იქნა პედაგოგიურ მეცნიერებათა დეპარტამენტში (2017 წლის 19 ივნისი, ოქმი N 13).

ნაშრომის მნიშვნელოვანი მასალები და პრაქტიკული კვლევის შედეგები აისახა ჩემს მიერ გამოქვეყნებულ შემდეგ სტატიებსა და საკონფერენციო მოხსენებებში:

1. როგორ შევუქმნათ მოსწავლეებს კოგნიტური განვითარებისათვის შესაბამისი გარემო. აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პედაგოგიური ფაკულტეტი, VI საერთაშორისო სამეცნიერო-მეთოდური კონფერენცია თემაზე: სწავლებისა და აღზრდის აქტუალური პრობლემები, ქუთაისი, 2015 წ.

2. Students' attitude towards teaching models, IISTE, Research on Humanities and Social Sciences, Journal of Education and Practice, Vol 6, No 22 (2016). მეცნიერების, ტექნოლოგიებისა და განათლების საერთაშორისო ინსტიტუტი, ნიუ ჯერსი, ჰუდსონის ქუჩა 24-84a/101, 21 სართული, 07302

<http://iiste.org/Journals/index.php/RHSS/article/view/34290>

3. ჯგუფური მუშაობა, როგორც მოტივაციის ამაღლების ერთ-ერთი საშუალება. ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის 80 წლის

იუბილესადმი მიძღვნილი სტუდენტთა საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, ბათუმი, 2015 წ.

4. EFFECTIVE WAYS OF GIVING HOMEWORK, მე-10 საერთაშორისო სამეცნიერო პრაქტიკული კონფერენცია თემაზე «Современные технологии обучения иностранным языкам». 20 იანვარი 2016 წ., უცხოენების კათედრა, ულიანოვსკის უნივერსიტეტი. УлГТУ, ულიანოვსკი, რუსეთი.

<http://www.ulstu.ru/main/view/article/18641>

5. კითხვის უნარის განვითარების ხელშემწყობი სტრატეგიები. აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, პედაგოგიური ფაკულტეტი, VIII საერთაშორისო სამეცნიერო-მეთოდური კონფერენცია, სწავლებისა და აღზრდის აქტუალური პრობლემები, ქუთაისი, 2017 წ.

კვლევის თეორიულ ბაზად გამოყენებულ იქნა: ი.ბიბილეიშვილის, ლ.თავდგირიძის, მ.ბოჭორიშვილის, ი.ბასილაძის, ნ.ჭოხონელიძის, ნ.კოსტავას, ი. გოგებაშვილის, გ. გოგოლაშვილის, ა. გობრონიძის, მ.ინასარიძის, ი.კუტალაძის, ი.ა.კომენსკის, დ.ლორთქიფანიძის, ს.ლობჯანიძის, ნ.მადლაკელიძის, ნ. ნიჟარაძის, მ.სიხარულიძის, ქ. მაკლეინის, ტ. ბოლის, თ. ლოდუას, პ. პაპავას, ნ. ნაცვლიშვილის, ნ. მახარობლიძის, მ. მახარაძის, ქ. ფიცხელურის, თ. პაჭკორიას, თ. ჭინჭარაულის, ა. ლადიძის, მ.ბაგრატიონის, ა.სულაკაურის, რ. ტყემალაძის, ნ. დალაქიშვილის, ქ. თოფაძის, კ. უშინსკის, ლ. ლლონტის, რ. ციციშვილის, მ. თევზაიას, ე. ტყავაშვილის, ა. ქიტიაშვილის, ნ. ლაბარტყავას, ც. გვარამაძის, ე. შავერდაშვილის, ნ. ჯანაშიას, ნ. იმედაძის, ს. გორგაძის, თ. ჭყობის, ა. ანდრეევის, ლ. აკოპიანის, ლ. ვიგოცკის, ო. დუდკინას, ა. ბურტიკოვას, რ. შაკიროვის, ი. სოროკოპუდის, ი. ფოკინის, პ. ბლექის, ქ. ჰარისონის, ქ. ლის, ბ. მარშალის, დ. უილიამის, გ. ბორიშის, ა. კანტის, მ. დონალდის, ე.ს.სარის, ა. გილ-გარსაის, ს. ჰალიველის, ჯ. ჰარმერის, ლ. ჰოკინგის, მ. ბოუენის, ე. ჯონსონის, ა. სმიტის, ს. ქოსეს, ლ. კარდამისის, დ. ლარსენ- ფრიმენის, ჯ. ლომბარდის, მოლთრი ბელჩერის, ჯ. სქრივენერის, პ. სენჯის, ლ. თიმოთის, ს. ბრაიანის, ჯ. დუტონის, ა. კლაინის, ლ. ტომლინის, ქ.

ვათეროთის, მ. ვაიმერის, პ. ვულფის, ჰ. ფრაის, ს. ქეთერინგის, ს. მარშალის, ქ. ბაინის და სხვათა ნაშრომები.

ნაშრომის სტრუქტურა და შინაარსი: სადისერტაციო ნაშრომი შედგება შესავლის, 3 თავის, 10 პარაგრაფის, დასკვნების, გამოყენებული ლიტერატურის სიის და დანართებისაგან. სადისერტაციო ნაშრომი წარმოდგენილია 165 გვერდზე. თანდართული აქვს გამოყენებული ლიტერატურის სია - 7 გვერდი, დასკვნები- 10 გვერდი, დანართი- 8 გვერდი.

შესავალში დასაბუთებულია თემის აქტუალობა, განსაზღვრულია კვლევის მიზანი და ამოცანები, კვლევის ჰიპოთეზა და მეთოდები, კვლევის საგანი და ობიექტი, ჩამოყალიბებულია ნაშრომის მეცნიერული სიახლე, თეორიული და პრაქტიკული მნიშვნელობა.

თავი 1. უცხოური ენის შესწავლა და ასაკობრივი თავისებურებანი

1.1. უცხოური ენის სწავლების საგანმანათლებლო და აღზრდელობითი მიზნები დაწყებით კლასებში

უცხოური ენა, როგორც ეროვნული სასწავლო გეგმის განუყოფელი ნაწილი, სასკოლო განათლების მთავარი სახელმწიფო მიზნის განხორციელებას ემსახურება, ეს მიზანი – ეროვნულ და საკაცობრიო ღირებულებებთან ნაზიარები, თავისუფალი პიროვნების აღზრდაა, რომელიც შეძლებს თავისი წვლილის შეტანას სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბებასა და განვითარებაში. უცხოური ენის სწავლების პრიორიტეტული მიზნებია ზრუნვა მოსწავლის პლურილინგუური კომპეტენციისა და ორ უცხოურ ენაზე სამეტყველო უნარების (მოსმენა, კითხვა, წერა, საუბარი) განვითარებისთვის, რათა მას გამოუმუშავდეს სხვა კულტურის წარმომადგენლებთან წარმატებული კომუნიკაციის უნარი; ჩამოუყალიბდეს დადებითი განწყობა ენობრივ-კულტურული მრავალფეროვნების მიმართ და გააცნობიეროს იგი, როგორც სამყაროს მრავალფეროვნების კერძო გამოვლინება; მოემზადოს თანამოდგაწეობისათვის სხვადასხვა ენობრივ-კულტურული იდენტობის წარმომადგენლებთან; განუვითარდეს ენების ეფექტურად სწავლისა

და განსხვავებული კულტურული კონტექსტებისა და ტექსტების გაგების უნარი.

ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით უცხოური ენის სწავლებას სკოლის სხვადასხვა საფეხურზე სხვადასხვა აღმზრდელობითი და საგანმანათლებლო მიზნები აქვს.

უცხოური ენების სწავლების საგანმანათლებლო მიზანი დაწყებით საფეხურზე არის უცხოურ ენაზე ზეპირმეტყველება (მოსმენა-ლაპარაკი) და განსხვავებული ენობრივი და კულტურული სამყაროს აღმოჩენა. ამ საგანმანათლებლო მიზნიდან გამომდინარე, უცხოური ენების სწავლება სკოლაში ითვალისწინებს კონკრეტული ამოცანების გადაჭრას: „სხვადასხვა ტიპის ცოდნის შექმნა: გრამატიკული, ლექსიკური ცოდნა; მართლწერისა და მართლმეტყველების საბაზისო ნორმების ცოდნა; უცხოენოვანი ქვეყნების კულტურის გაცნობა; წერის, მოსმენის, კითხვისა და ლაპარაკის ცოდნა. სხვადასხვა სახის უნარ-ჩვევების განვითარება: სამეტყველო უნარ-ჩვევები; ენობრივი უნარ-ჩვევები; სტრატეგიული უნარ-ჩვევები; ისეთი სამოქალაქო უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბება, როგორცაა თანამშრომლობა, თავისუფალი არჩევანის გაკეთება, თვითსრულყოფა, შემოქმედებითობა და სხვა; პოზიტიური დამოკიდებულება როგორც კულტურული, ისე ინდივიდუალური მრავალფეროვნების მიმართ და მისი, როგორც სამყაროს მრავალფეროვნების კერძო გამოვლინების აღქმა; ინტერესი უცხო სამყაროს მიმართ; უცხოური ენების სწავლის სურვილი“ (ესგ, 2016: 455).

ეროვნული სასწავლო გეგმა მოითხოვს უცხოური ენის სწავლებას შვიდი მიმართულებით: „მოსმენა, კითხვა, წერა, ლაპარაკი, სწავლის სწავლა, კულტურათა დიალოგი, უცხოური ენის პრაქტიკული გამოყენება“ (ესგ, 2016: 458).

2011 წლიდან, საქართველოს სკოლებში ინგლისური ენის სწავლება პირველი კლასიდან დაიწყო. ეს სიახლე მასწავლებელთა და განათლების ექსპერტთა ერთ ნაწილს მოსწონს, მეორე ნაწილს კი – არა. თუმცა, ორივე მხარე

ერთპიროვნულად თანხმდება, რომ პირველკლასელებს ინგლისური ენის სწავლა უჭირთ.

ქართული პედაგოგიკის კლასიკოსი, იაკობ გოგებაშვილი, განათლების მშობლიურ ენაზე მიღების აუცილებლობას უსვამდა ხაზს. თუმცა ის სრულიად არ ეწინააღმდეგებოდა უცხოური ენების შესწავლას, პირიქით, მშობლიური ენის კარგად ცოდნა მას უცხო ენების უკეთ შესწავლის იარაღად ესახებოდა. გოგებაშვილს მიაჩნდა, რომ მშობლიურ ენაზე წერა-კითხვის ცოდნა მოსწავლეებს უადვილებდა უცხო ენების წერა-კითხვის შეთვისებას და რომ მშობლიურ ენაზე წიგნების კითხვის შემდეგ ყმაწვილები ადვილად გადადიან უცხოენოვანი წიგნების კითხვაზე. ხოლო „თუ ბავშვი აცდინეს თავის ღვიძლს მეტყველებას, ვერასოდეს ვერ შეითვისებს უცხო ენის მარჯვედ ხმარებას“ (გოგებაშვილი, 1974:224).

ამავე მოსაზრებას იზიარებს ფსიქოლოგი შ. ნადირაშვილი. მისი აზრით, „უცხო ენის სწავლების დაწყება შეიძლება მხოლოდ მაშინ, როდესაც ბავშვმა კარგად იცის წერა-კითხვა, თვლა-ანგარიში და აზროვნება მშობლიურ ენაზე. წინააღმდეგ შემთხვევაში, უცხო ენის შესწავლა მავნე ზემოქმედებას მოახდენს მოზარდის ფსიქიკაზე და შეაფერხებს მის გონებრივ განვითარებას“ (გოგოლაშვილი, 2013: 3).

დაწყებითი კლასის მოსწავლეებთან მუშაობა პედაგოგისგან უდიდეს პასუხისმგებლობას და გამოცდილებას მოითხოვს. ინგლისური ენის დაწყებით ეტაპზე სწავლებისას, მოსწავლეებთან ნაყოფიერი მუშაობისათვის, აუცილებელია პედაგოგმა კარგად გააცნობიეროს რა მოთხოვნები შეიძლება წაუყენოს დაწყებითი კლასის მოსწავლეებს, სწავლების რა მეთოდები შესთავაზოს ენის უკეთ ათვისების მიზნით. სასწავლო მასალა და გაკვეთილზე გამოყენებული მეთოდები, აქტივობები უნდა შეესაბამებოდეს მოსწავლის ინდივიდუალურ და ასაკობრივ თავისებურებებს, დასწავლის სტილს, ინტერესებს.

1.2. დაწყებითი კლასების მოსწავლეთა ასაკობრივი და ინდივიდუალური თავისებურებები

ბავშვებს აქვთ ენის შესწავლის ხელშემწყობი სხვადასხვა უნარი, როგორცაა მიმზადებლობა, მექანიკურად დამახსოვრების უნარი, სამყაროს შემეცნების თანდაყოლილი უნარი, ზეპირობის უნარი. მათ შეუძლიათ ინტონაციის ზუსტი ინტერპრეტაცია, თამაშით დასწავლა და დამახსოვრობა. პედაგოგის მოვალეობაა დააკვირდეს „პატარა“ ენის შემსწავლელებს და შეძლოს ამ უნარების ეფექტური განვითარება სასწავლო პროცესში. ბავშვებს აქვთ ინტერპრეტაციის უნარი. ისინი იგებენ ნათქვამის აზრს მაშინაც კი, როცა არ იციან ცალკეული სიტყვების მნიშვნელობა. ისინი ენის მცირეოდენი ბაზის საშუალებითაც ახერხებენ ენობრივი საშუალებების შემოქმედებითად გამოყენებას და მოსაუბრესთან კომუნიკაციას; ხშირად უკეთ სწავლობენ არაპირდაპირი სწავლების გზით, ვიდრე პირდაპირი სწავლების გზით; სიამოვნებით ებმებიან სახალისო აქტივობებში, აქვთ წარმოსახვის უნარი; მოსწონთ და ამავე დროს, სიამოვნებას ღებულობენ ინტერაქციის/კომუნიკაციის პროცესით.

ენის უკეთ შესწავლის მიზნით, სასწავლო პროცესში მნიშვნელოვანია სხვადასხვა ფაქტორის გათვალისწინება: ბავშვების მიერ ენობრივი ერთეულების შემოქმედებითად გამოყენება, თამაშისა და გართობის უნარის ჩართვა სწავლებაში, წარმოსახვის როლი ენის შესწავლაში, ინტერაქციის და საუბრის სურვილის გაღვივება მოსწავლეებში, პრიორიტეტების განსაზღვრა; ენის, როგორც კომუნიკაციის საშუალების ჩვენება ბავშვებისათვის, უსაფრთხო ფსიქოლოგიური გარემოს შექმნა შეცდომების გასწორების დროს. ასევე აუცილებელია ბავშვებს განუვითაროთ ინტერპრეტაციის უნარი – ჩაწვდნენ უცნობი სიტყვის მნიშვნელობას მათ ხელთ არსებული მცირე ენობრივი რესურსით, რათა შეძლონ გაიგონ ნათქვამი მანამდე, სანამ ცალკეული სიტყვების მნიშვნელობას გაიგებდნენ. ინტონაცია, ჟესტიკულაცია, სახის გამომეტყველება, მოქმედებები და გარემოება – ეს ყველაფერი ეხმარება მათ ჩაწვდნენ ახალი სიტყვების, ფრაზებისა თუ წინადადებების მნიშვნელობას.

მნიშვნელოვანია სასწავლო პროცესში მასწავლებელმა შექმნას ენის შესწავლისთვის ხელშემწყობი გარემო. კერძოდ, ააგოს სასწავლო პროცესი

ბავშვთა ბუნებრივ უნარებსა და ინსტინქტებზე დაკვირვებით, სასწავლო პროცესში გამოიყენოს მრავალფეროვანი ლექსიკა, შექმნას ენის შესწავლისთვის პოზიტიური გარემო.

კარგ სასწავლო პროგრამაში მხოლოდ შინაარსი როდია ასახული. მასში მინიშნებულია, თუ რა მეთოდებით მოხდება სწავლება და რა შედეგებზე გავა მასწავლებელი. ამრიგად, მასწავლებელი, მისი პიროვნება, პროფესიონალიზმი, მეთოდები, რომელსაც იყენებს სასწავლო პროცესში, მოსწავლეთა ასაკობრივი და ინდივიდუალური თავისებურებები განაპირობებს ენის შესწავლის ეფექტურობას, რაც არის დაწყებით საფეხურზე უცხოური ენის შესწავლის ხელშემწყობი ერთ-ერთი პირობა.

1.3. მოსწავლეთა გონებრივი, ემოციური და ფსიქომოტორული უნარების განვითარების ხელშემწყობი სასწავლო აქტივობები

სასწავლო პროცესში მასწავლებლები იყენებენ სხვადასხვა სახის აქტივობებს, რომლებიც ეხმარება რეალური ინტერაქციის წარმოშობას და მოსწავლეებში წარმოსახვის უნარის გაღვივებას. იმისათვის, რომ ხელი შევუწყოთ ბავშვის შემოქმედებითი ენობრივი უნარების გამოვლენას, აუცილებელია შევქმნათ გარემო, სადაც მოსწავლეებს აქვთ კომუნიკაციის სურვილი, რომელიც ბავშვებს აძლევს შესაძლებლობას იპოვონ თვითგამოხატვის გზები.

„აქტივობებით სწავლება სახალისოა, რადგანაც გართობის ელემენტი ხელს უწყობს კომუნიკაციის სურვილის გაღვივებას და არაპროგნოზირებადი გარემოს შექმნას“ (ჰალიველი, 1992:2). აქტივობებში ჩართული მოსწავლე იყენებს არაპროგნოზირებად ენობრივ ერთეულებს და არა უბრალოდ დაზეპირებულ ფრაზებს. კომუნიკაციის საშუალებით მოსწავლეები ახდენენ სხვადასხვა ენობრივი ერთეულების ერთმანეთთან დაკავშირებას.

აქტივობების გამოყენება და „თამაშით სწავლება არაპირდაპირი სწავლების ერთ-ერთი ეფექტური საშუალებაა. თამაში არ არის დროის ფუჭი ხარჯვა – ის რეალური მუშაობის პროცესია“ (ჰალიველი, 1992:6). ბავშვებს არაპირდაპირი მეთოდით სწავლება აძლევს საშუალებას გაუცნობიერებლად

დაეუფლონ ახალ ლექსიკურ ერთეულებს და გრამატიკულ ფორმებს, ამიტომაც აუცილებელია, სასწავლო პროცესში პედაგოგმა გამოიყენოს ისეთი აქტივობები, რომლებიც იქნება არა მხოლოდ ენის გავარჯიშების საუკეთესო საშუალება, არამედ მისცემს მოსწავლეებს შესაძლებლობას ქვეცნობიერად იმუშაონ ენაზე და ყურადღება ჰქონდეთ მიპყრობილი კონკრეტული ამოცანის განხორციელებისაკენ. ეს კი სავსებით შესაძლებელია თამაშის დროს. თამაშის დროს ვლინდება თითოეული ბავშვის ინდივიდუალობა და მსახიობური მონაცემები, მოქმედებაში მოდის ბავშვის როგორც გონებრივი, ისე ემოციური და ფსიქომოტორული უნარები.

„იმისათვის, რომ გაკვეთილი უფრო სახალისო იყოს, მასწავლებელმა ხშირად უნდა გამოიყენოს აქტივობები, რომლებიც მოსწავლეებს შესაძლებლობას მისცემს ფიზიკურად ჩაერთონ მათში. საკმაოდ ეფექტურია მოსწავლეთა ჩართვა კვლევით აქტივობებში, სადაც მათ უხდებათ ერთმანეთის შესახებ ინფორმაციის მოძიება. „ასეთი სახის აქტივობები ხელს უწყობს მოსწავლეებში კვლევითი უნარების განვითარებას“ (კანტი,1997:68). ბავშვები ერთმანეთს უზიარებენ აზრებს, ინფორმაციას, ყველა მოსწავლე თანაბრად არის ჩართული. ყველაზე მთავარია ის, რომ ბავშვები ამ პროცესში აქტიურად იყენებენ საკუთარ ენობრივ რესურსს და ქმნიან ცოცხალ ენობრივ ლექსიკურ ერთეულებს, რაც მნიშვნელოვანია ენის შესწავლის დროს.

სასწავლო პროცესში აქტივობების გამოყენება ხდება განსხვავებული მიზნით ეს შეიძლება იყოს ახალი მასალის წარდგენა, შესწავლილი მასალის გამეორება, ნასწავლი მასალის შეჯამება და ა.შ. სწორად დაგეგმილი აქტივობები ხელს უწყობს საკლასო ოთახში სასიამოვნო გარემოს შექმნასა და მოსწავლეთა მოტივაციის ამაღლებას. რა თქმა უნდა, ამ აქტივობებში უნდა ჩავრთოთ ოთხივე სამეტყველო უნარი: მოსმენა, საუბარი, კითხვა, წერა. მასწავლებელმა სწორად უნდა შეარჩიოს კონკრეტულ კლასზე მორგებული აქტივობა. აქტივობები ისე უნდა იქნეს შერჩეული, რომ სასწავლო პროცესში ჩაერთოს მთელი კლასი, როგორც გონებრივად, ასევე ფიზიკურადაც.

ეროვნულ სასწავლო გეგმაში ვკითხულობთ „მოსწავლეს შეუძლია მოსმენილი ილუსტრირებული აღწერითი/ნარატიული ხასიათის ტექსტების გაგება. შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე: ამოიცნობს პერსონაჟს, ცხოველს, საგანს და აკავშირებს მას შესაბამის ნახატთან/ჟესტიკულაციით განასახიერებს/ხატავს/ მიუთითებს რეალურ საგანზე; ამოიცნობს პერსონაჟს, ცხოველს, საგანს აღწერილი ნიშან-თვისებების მიხედვით (მაგ. წითელი, მრგვალი, დიდი, პატარა) და მიუთითებს/აფერადებს/შემოხაზავს მას; ამოიცნობს კონკრეტულ მოქმედებებს და განასახიერებს, ან მიუთითებს მათ სურათზე (თამაშობს, ხატავს, დახტის და სხვა)“ (ესგ, 2016 : 466).

ამ უნარის განვითარების ხელშესაწყობად, დაწყებით კლასებში გამოყენებული ინგლისური ენის სახელმძღვანელო “English World” გვთავაზობს უამრავ აქტივობას. წიგნში ვხვდებით აღწერითი სახის სურათებს; მასში მოცემული სავარჯიშოები გვამძლევს შესაძლებლობას მოსწავლეებმა აღწერონ სურათი, შეასრულონ კითხვის, წერის, ლაპარაკის და მოსმენის უნარის განვითარების ხელშემწყობი აქტივობები.

სწორად დაგეგმილი აქტივობა ხელს უწყობს საკლასო ოთახში სწავლისადმი კეთილგანწყობილი, სასიამოვნო გარემოს შექმნას, მოსწავლეებში გონებრივი, ემოციური, ფსიქომოტორული უნარების განვითარებას, რაც უზრუნველყოფს მოსწავლეებში სწავლისადმი მოტივაციის ამაღლებას, მათ სრულ ჩართულობას საგაკვეთილო პროცესში, ამაღლებს და სრულყოფს შემსწავლელის კითხვის, მოსმენის, წერის, საუბრის, წარმოთქმის უნარ-ჩვევებს.

თავი 2. უცხოური ენის შესწავლის ეფექტური მეთოდები

2.1. მოსწავლის უნარებსა და ინტელექტზე მორგებული სასწავლო გარემო

გაკვეთილი რთული პროცესია, რომელშიც მონაწილეობს განსხვავებული ინტერესების, შესაძლებლობების, პიროვნული თავისებურებების მქონე 20-35-მდე მოსწავლე. მასწავლებლის წინაშე დგას ამოცანა: თითოეულ მოსწავლეში გააღვიძოს ინტერესი და მოტივაცია უცხოური ენის შესწავლისადმი, უზრუნველყოს მათი ჩართულობა, შექმნას შემოქმედებითი აღმოჩენების ხელშემწყობი გარემო. დაწყებით კლასებში უსაფრთხო სასწავლო გარემოს

შექმნისათვის, უპირველესად, მნიშვნელოვანია მოზარდებში სასწავლო პროცესისადმი დადებითი განწყობის შექმნა, მეხსიერების გაასააქტიურებლად ეფექტური მეთოდების გამოყენება; მოსწავლის უნარებსა და ინტელექტზე მორგებული სასწავლო გარემოს ორგანიზება.

ინგლისური ენის მასწავლებელს დღეს ბევრად უფრო საინტერესო და სახალისო გაკვეთილების ჩატარების შესაძლებლობა აქვს. განსხვავებით ავტორიტარული მართვის სტილისაგან, კლასის მართვის დემოკრატიული სტილის შემთხვევაში, მასწავლებელი და მოსწავლე ერთნაირად არიან ჩართული გაკვეთილის პროცესში. აქედან გამომდინარე მასწავლებელი უნდა ითვალისწინებდეს, რომ კეთილგანწყობილი საგაკვეთილო გარემო აუცილებელი პირობაა ბავშვის შესაძლებლობების მაქსიმალური გამოვლენისათვის და აქტიური, შემოქმედი პიროვნების ჩამოყალიბებისთვის. როდესაც მასწავლებელი ცდილობს შექმნას ორმხრივი ნდობის, აღიარების, თანასწორუფლებიანობის ხელშემწყობი გარემო, ეს ზრდის მოსწავლის პასუხისმგებლობის განცდას, მის მოტივაციასა და ჩართულობას საგაკვეთილო პროცესში, რაც ამაღლებს აკადემიურ მოსწრებას. მასწავლებელს შეუძლია გამოიყენოს უამრავი სახალისო და ეფექტური სასწავლო მეთოდი და სტრატეგია, მათ შორის: თანამშრომლობითი სწავლა, დემოკრატიული საკლასო, სასწავლო და საგანმანათლებლო გარემო, მდიდარი რესურსი, სწავლების სტილი, მულტიკულტურული მიდგომა, საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები და ა. შ.

ინგლისური ენის შესწავლის დროს მოსწავლეები უამრავ პრობლემას აწყდებიან. ეს პრობლემები ხშირად საკლასო გარემოს და მასწავლებელთა მიერ გამოყენებულ მეთოდებს უკავშირდება.

წინამდებარე პარაგრაფის მიზანია განვიხილოთ, რომელი ფაქტორი ზრდის მოსწავლეებში სწავლის უნარს და როგორ შევქმნათ ისეთი სასწავლო გარემო, რომელიც მოსწავლის გონებრივი შესაძლებლობების შესაბამისი იქნება. განათლების ექსპერტები, მეთოდისტები, მასწავლებლები ცდილობენ სასწავლო პროცესი უფრო მრავალფეროვანი გახადონ. ამისათვის ისინი გვთავაზობენ

მოსწავლეთა შესაძლებლობებზე, დასწავლის სტილზე მორგებულ სხვადასხვა მეთოდს, რომლებიც ხელს უწყობს მათი მოტივაციის ამაღლებას და სასწავლო პროცესში ჩართულობას.

სწავლების პროცესში მასწავლებლები მიზნად ისახავენ მოსწავლეთა გონებრივ განვითარებას სხვადასხვა კოგნიტური უნარის (აღქმა, გაგება, დამახსოვრება, მეტყველება, აზროვნება) გააქტიურების საშუალებით. მოსწავლეს შეუძლია ნებისმიერი რამის შესწავლა, თუკი აქვს საკმარისი განწყობა, დრო და სწავლა/სწავლების შესაბამისი გარემო. ამ შემთხვევაში ძალიან ეფექტურია ყველა სახის ინტელექტის და სტილის გამოყენება.

ინტელექტი ყოველთვის მოიაზრებოდა, როგორც ადამიანის უნარი, გადაეჭრა ახალი ამოცანა ან შეექმნა პროდუქტი, რომელიც ღირებული იქნებოდა მოცემული კულტურისათვის. დღეს ინტელექტი განიხილება არა როგორც უნარი, რომლის „გაზომვა შეიძლება, არამედ როგორც პოტენციალი, რომელიც შესაძლებელია განვითარდეს იმის მიხედვით, თუ რა არის მოცემულ კულტურაში მიღებული ღირებულებად, რა შესაძლებლობები ეძლევა ადამიანს და როგორი გარემო აქვს. დღეისთვის საუბრობენ არა ერთი სახის ფიქსირებულ ინტელექტზე, რომელიც ადამიანს აქვს ან არა აქვს, არამედ მრავალმხრივ ინტელექტზე, რომელიც სხვადასხვა სფეროში ვლინდება“ (ბოჭორიშვილი, 2017: 76).

3. გარდნერი თვლის, რომ ადამიანებს სულ ცოტა, 8 ერთმანეთისაგან განსხვავებული უნარი (ლინგვისტური, ლოგიკურ-მათემატიკური, სივრცული, მუსიკალური, ფიზიკურ-კინესთეტიკური, ინტერპერსონალური, ინტრაპერსონალური და ნატურალისტური) ანუ ინტელექტი გააჩნია.

გარდნერის მრავალმხრივი ინტელექტის გათვალისწინებით ინგლისური ენის გაკვეთილები ისე შეიძლება დავგეგმოთ, რომ რაც შეიძლება მეტი ინტელექტი გავააქტიუროთ. მაგალითად, როცა გაკვეთილის ნაწილს საუბარს, დიალოგს, კითხვასა და დაფაზე წერას ვუთმობთ მოსწავლეებში **ლინგვისტურ ინტელექტს** ვავითარებთ. ახალი სიტყვების შემოტანის დროს ეფექტურად ვიყენებთ ჟესტებს, მიმიკას, რითაც ხელს ვუწყობთ **ფიზიკურ - კინესთეტიკური**

ინტელექტის განვითარებას. როდესაც ვასმენინებთ ვიდეო და აუდიო ჩანაწერებს, სიმღერებს, რომელშიც უნდა ამოიცნოს ესა თუ ის ფრაზა, აქცენტი გააკეთოს წარმოთქმაზე, მახვილებზე, ამით ვავითარებთ *მუსიკალურ ინტელექტს*; თვალსაჩინოების, ვიდეო მასალის გამოყენებით, ტექსტის შინაარსის, ნახატის სახით წარმოდგენით ან პირიქით სურათის ინგლისურად აღწერის დროს მოსწავლეებში ვავითარებთ *ვიზუალურ სივრცით ინტელექტს*; როცა მოსწავლეებს ვაძლევთ დავალებას –ინგლისურად მოყვეს საკუთარ ოჯახზე, მის სამომავლო გეგმებზე, საყვარელ სათამაშოზე და ა.შ., ამით ხელს ვუწყობთ მათში *ინტერპერსონალური ინტელექტის* განვითარებას. ხშირად საგაკვეთილო პროცესში ვიყენებთ წყვილებში და ჯგუფებში მუშაობას, როლურ თამაშებს. მოსწავლეები წარმოადგენენ დიალოგებს, აკეთებენ შესწავლილი მოთხრობის, ლექსის, დიალოგების როლებით წარმოდგენას. ეს *ინტერპერსონალური ინტელექტის* გამოვლენის საშუალებას იძლევა. ჩატარებულმა კვლევამ გვიჩვენა, რომ მასწავლებლებზე ბევრადაა დამოკიდებული გამოავლინონ და დაეხმარონ მოსწავლეებს თავიანთი უნარების უკეთ შეცნობაში.

მნიშვნელოვანია, მასწავლებელმა უცხოური ენის გაკვეთილზე შექმნას გარემო, გამოიყენოს მოსწავლის დასწავლის სტილზე (სმენითი, ვიზუალური, კინესთეტიკური) და ინტელექტზე მორგებული ყველა სახის ტექნიკური აღჭურვილობა და აქტივობა. ამ ტიპის სასწავლო გარემო ზრდის სწავლების მოტივაციას, იძლევა სასწავლო პროცესის წარმატებულად განხორციელების საშუალებას და ქმნის მოსწავლეთა კოგნიტური განვითარებისთვის შესაბამის გარემოს.

2.2. სწავლების თანამედროვე მეთოდების დანერგვის აუცილებლობა

საგაკვეთილო პროცესში

დიდაქტიკის ერთ-ერთი მთავარი პრობლემა – სწავლების მეთოდთა პრობლემა ყოველთვის იყო და არის აქტუალური, როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული თვალსაზრისით. ეს ინტერესი კანონზომიერია, რამდენადაც სწავლების მიზნისა და ამოცანების რეალიზაცია ბევრადაა დამოკიდებული

სწორად შერჩეულ მეთოდებზე. მრავალსაუკუნოვანმა გამოცდილებამ და პრაქტიკამ აჩვენა, რომ კარგად შერჩეული მეთოდიც ვერ აღწევს მიზანს, თუ მას საქმის ცოდნით, მოხერხებულად, მარჯვედ და პირობების გათვალისწინებით არ იყენებს ადამიანი. ჯერ კიდევ მე-17 საუკუნეში იან ამოს კომენიუსი (კომენსკი) დიდაქტიკის პირველ და უკანასკნელ მიზნად მიიჩნევდა სწავლების ისეთი ხერხებისა და მეთოდების პოვნას და მასწავლებლამდე მიტანას, რომელთა დახმარებითაც მოსწავლე მასწავლებლის მინიმალური ჩარევით მეტს ისწავლიდა და სკოლაც უწინდებურად მოსაწყენი აღარ მოეჩვენებოდა. „ამის მისაღწევად კომენიუსი მოითხოვდა დიდაქტიკური აზროვნების შეცვლას, რაც იმას გულისხმობდა, რომ მხოლოდ სწავლების შინაარსი კი არ უნდა ყოფილიყო მასწავლებლის ყურადღების ცენტრში, არამედ იმ ხერხებისა და მეთოდების ძიება და პოვნაც, რომელთა მეშვეობითაც მოსწავლეები უფრო ადვილად და მეტი ხალისით აითვისებდნენ შინაარსს“ (ლობჟანიძე, 2011:2). მას შემდეგ, რაც კომენიუსმა ეს დიდაქტიკური პრინციპი ჩამოაყალიბა, სამ საუკუნეზე მეტი გავიდა. ამ ხნის განმავლობაში შემუშავდა, გამოიცადა და პრაქტიკაში დაინერგა უამრავი სასწავლო მეთოდი.

მეთოდების ეფექტიანობა მნიშვნელოვანწილად იმაზეა დამოკიდებული, რამდენად ადეკვატურად შევარჩევთ მათ. სწავლების თითოეულ მეთოდს მოეთხოვება: შემსწავლელისათვის გასაგები, ადვილად მისაწვდომი და დასაძლევია გახადოს სასწავლო მასალა; უზრუნველყოს შემსწავლელის ინტენსიური წინსვლა უმოკლესი გზით არცოდნიდან ცოდნისაკენ; გამოიწვიოს მასში ცნობისმოყვარეობა, გაკვირვება, აქტიურობა და ამ გზით ხელი შეუწყოს მოსწავლის შემეცნებითი უნარების განვითარებას; უზრუნველყოს სწავლების განმავითარებელი ფუნქციის განხორციელება პედაგოგიური პროცესის ყველა ეტაპზე და სხვ.

თანამედროვე საგანმანათლებლო სივრცეში განიხილავენ ორ მიდგომას: ბიჰევიორისტულს და კონსტრუქციულს. **ბიჰევიორისტულია მიდგომა**, სადაც მოსწავლე მიჩნეულია ცოდნის პასიურ მიმღებად: მასწავლებელი განსაზღვრავს სასწავლო აქტივობებს, მათი განხორციელების გზებს, ტემპს და თავად აფასებს

შედეგებს; საგნის შინაარსი წინასწარაა განსაზღვრული, ლოგიკური თანმიმდევრობით ხდება მისი გადაცემა; მასწავლებლის მიერ მკაცრად კონტროლდება სასწავლო პროცესი, მოსწავლეს მოეთხოვება უფრო მეტად მოსმენა, სწავლების ეს ფორმა დიდი ხანია წარსულში დარჩა. ის ნაყოფიერია მხოლოდ ისეთი მოსწავლეებისათვის, რომლებიც ნაკლებად გამოირჩევიან შემოქმედებითი აზროვნების უნარით და უფრო მიწოდებული მასალის დამახსოვრებისაკენ აქვთ მიდრეკილება. თანამედროვე კონსტრუქტივისტმა მასწავლებელმა, ინგლისური ენის სწავლებისას, უპირველესად, ყურადღება უნდა გაამახვილოს სწავლების *კონსტრუქციულ მოდელზე* და შექმნას უსაფრთხო საკლასო გარემო; გამოიყენოს აქტივობები, რომლებიც ხელს უწყობს მოსწავლეთა გონებრივ განვითარებას, სწავლის სტილის და ემოციების გათვალისწინებას. სასწავლო გარემოში ასევე გათვალისწინებული უნდა იყოს გონებრივი განვითარების ხელშემწყობი მდიდარი რესურსი სხვადასხვა ალტერნატივით, რომელიც გამოიყენება სწავლების სტილის შესაბამისად. იმისათვის, რომ მივიღოთ უკეთესი და უფრო სწრაფი შედეგი, სასურველია, სასწავლო პროცესში გამოყენებული იყოს თანამშრომლობითი სწავლა, ფიზიკური აქტივობები, შესაბამისი მუსიკალური ფონი.

სწავლების მეთოდთა სხვადასხვა კლასიფიკაცია არსებობს. მათ ისეთივე ძველი ისტორია აქვთ, როგორც თვით სწავლებას. ეს ისტორია იცვლება იმის მიხედვით, თუ როგორ იცვლიდა სახეს სწავლების დანიშნულება და შინაარსი. სადისერტაციო ნაშრომის მოცემულ პარაგრაფში ჩვენ განვიხილავთ სწავლების ისეთ მეთოდებს, როგორიცაა *გრამატიკულ-მთარგმნელობითი მეთოდი, პირდაპირი მეთოდი, აუდიო-ლინგუალური მეთოდი და კომუნიკაციური მეთოდი*. აღვწერთ თითოეული მათგანის განვითარების ეტაპებს, მიზნებს; ვსაუბრობთ მათ ძლიერ და სუსტ მხარეებზე. ჩვენ მიერ განხილული მეთოდებიდან უპირატესობას კომუნიკაციურ მეთოდს ვანიჭებთ. ამ მეთოდის მიხედვით, ფლობდე კომუნიკაციურ უნარს, ნიშნავს იცოდე ენა და შეგეძლოს მისი გამოყენება სხვადასხვა სიტუაციაში; მსგავსი მოსაზრება გააჩნია მკვლევარს ლარსენ-ფრიმენს, რომელიც ამბობს: „მოსწავლეები ისწავლიან უკეთ, თუკი მათ

მიეცემათ შესაძლებლობა წაიკითხონ ან გაიგონონ ენა, გამოიყენონ იგი რეალურ სიტუაციებში. ამიტომაც, უკანასკნელ პერიოდში უცხოური ენის შეწავლისას სულ უფრო პოპულარული ხდება როლური თამაშები და სიმულაციები; საუბრის დროს ნაკლებად ექცევა ყურადღება სიზუსტეს, უპირატესობა ენიჭება თავისუფალ მეტყველებას“ (ლარსენ-ფრიმენი,1986:129). კომუნიკაციური მეთოდის მიზანია: მოსწავლეებმა შეძლონ კომუნიკაცია სამიზნე ენის გამოყენებით; აღიქვან ახალი ცოდნა და გამოიყენონ რეალურ კომუნიკაციურ სიტუაციებში, შეძლონ ინფორმაციის და აზრების გაცვლა; განუვითარდეთ თანაბრად ოთხივე სამეტყველო უნარი. მეთოდის მიმდევრების გარკვეული ნაწილი მიიჩნევს, სასწავლო პროგრამის შერჩევა მოსწავლეების სურვილით უნდა ხდებოდეს, რაც მოქნილი და შემსწავლელზე ორიენტირებული სილაბუსის საწინდარია. მასწავლებელი არის არა უბრალოდ პროცესის მმართველი, არამედ, ფასილიტატორი, ანალიტიკოსი, მრჩეველი, მენეჯერი და მოსწავლეც კი. მისი მოვალეობაა ხელი შეუწყოს კომუნიკაციის პროცესს მოსწავლეებს შორის, სხვადასხვა აქტივობებისა და ტექსტების საშუალებით. როგორც ვხედავთ, კომუნიკაციური მეთოდის ძლიერი მხარე იმაშია, რომ იგი მოსწავლეებში აღვიძებს უცხო ენაზე კომუნიკაციის სურვილს.

ბუნებრივია, სწავლების ყოველი მეთოდი განპირობებულია სწავლა-აღზრდის მიზნებით და ამ მიზნების შესაბამისად განსაზღვრული სწავლების შინაარსით. მაგრამ მათი შერჩევისას აუცილებელია მოსწავლეთა ინდივიდუალური მიდგომების გათვალისწინება. „ის რაც ეფექტურია მოსწავლეთა ერთი ჯგუფისთვის, შესაძლოა არაეფექტური იყოს ენის შემსწავლელთა მეორე ჯგუფისათვის“ (გირლინგერი, 1999: 92).

მრავალფეროვანი და მოსწავლეზე ორიენტირებული მეთოდები ხელს უწყობს ცოდნის შეძენას, გაგებას, გააზრებას, პრაქტიკაში გამოყენებას, მოსწავლეთა ურთიერთობის, თანამშრომლობის სტიმულირებას. სწავლება საინტერესო ხდება, როცა გაკვეთილზე ყურადღების კონცენტრაციისა და განტვირთვის ფაზები ერთმანეთს ენაცვლება. მეთოდების ცვალებადობას ახალი იმპულსები შემოაქვს სასწავლო პროცესში.

ამრიგად, სწორად შერჩეული სასწავლო მეთოდები, მიმზიდველი სასწავლო გარემო მოსწავლეს უღვიძებს ცნობისმოყვარეობას, ცოდნისმოყვარეობას, აზროვნების, ფიქრის და აღმოჩენებისაკენ უბიძგებს მათ.

2.2.1. ჯგუფური მუშაობის პრიორიტეტები უცხოური ენის შესწავლაში

უცხოური ენის სწავლების ეფექტურობას ხშირად განაპირობებს სწავლება/სწავლის სხვადასხვა სტრატეგია. მეთოდთა და სტრატეგიათა კომბინაციამ აუდიტორიაში უნდა შექმნას ისეთი სასწავლო გარემო, რომელიც ხელს შეუწყობს მოსწავლეებში კოგნიტური, შემოქმედებითი უნარების განვითარებას, მათი მოტივაციის ამაღლებას და სასწავლო პროცესში მოსწავლეთა აქტიურ ჩართვას. ეს სტრატეგიებია: კითხვისა და წერის, გონებრივი იერიშის, სიუჟეტურ-როლური თამაშები, პედაგოგიური სიტუაცია, პროექტი, გონებრივი (კოგნიტური) რუკების შედგენა და სხვა. დასახელებული აქტივობები ხელს უწყობს მოზარდებში სხვადასხვა ტიპის უნარების განვითარებას: დაძაბულობის მოხსნას, მოსწავლეთა მაქსიმალურ კონცენტრაციას გაკვეთილის თემისადმი, ჯგუფში მუშაობას.

თანამედროვე საგანმანათლებლო სივრცეში წარმოუდგენელია ინგლისური ენის გაკვეთილი ინტერაქციული სწავლების გარეშე, რომელიც „ხელს უწყობს მოსწავლის საქმიანობის გააქტიურებას; პრობლემის გადაჭრის გზის დამოუკიდებელ ძიებას; ქმნის აქტიური საქმიანობის ხელშემწყობ ემოციურ-ნებელობით ფონს; ამყარებს მუდმივად მოქმედ პირდაპირ და არაპირდაპირ კავშირებს სწავლების სისტემასა და სწავლებას შორის“ (სოროკუპოვი, 2011: 208).

ინტერაქტიული სწავლება ერთდროულად წყვეტს შემდეგ პრობლემებს: განავითარებს კომუნიკაციის უნარს, განავითარებს ერთობლივად სწავლის უნარ-ჩვევებს; უზრუნველყოფს საგანმანათლებლო პრობლემების გადაწყვეტას, ასწავლის გუნდურ მუშაობას, სხვისი მოსაზრების მოსმენას, ხელს უწყობს ღირებულებების დადგენას. ეს ყველაფერი კი გასათვალისწინებელია ინგლისური ენის სწავლა/სწავლების პროცესში.

როდესაც ვსაუბრობთ ინტერაქციური მეთოდების დანერგვის აუცილებლობაზე, მაშინ თამამად შეიძლება ითქვას, რომ სასწავლო გარემოს

ერთ-ერთ ღერძს **ჯგუფური მუშაობა წარმოადგენს**. „ეს არის საკლასო ორგანიზაციის ის ფორმა, რომელმაც, სწორად წარმართვის შემთხვევაში, მოსწავლეს დიდი სარგებლობა შეიძლება მოუტანოს და, ამასთან, დიდი სიამოვნებაც მიანიჭოს“ (ნიჟარაძე, 2011:43). პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ჯგუფური მუშაობა ხელს უწყობს: მოტივაციის ამაღლებას და სწავლის პროცესისადმი პოზიტიური დამოკიდებულების ჩამოყალიბებას; კლასში მოსწავლეთა ქცევისა და თანატოლებთან ურთიერთობის გაუმჯობესებას, ანუ კომუნიკაციისა და სოციალური უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებას. „ჯგუფური მუშაობის დროს მოსწავლეები წყვილებად, სამ ან მეტ კაციან ჯგუფებად არიან დაყოფილი და ერთობლივად წყვეტენ პრობლემას, ასრულებენ პრაქტიკულ დავალებას ან განიხილავენ სადავო საკითხს. ჯგუფური მუშაობა არ ნიშნავს მხოლოდ ერთი მოსწავლის მიერ მეორისათვის დახმარების აღმოჩენას. ჯგუფური მუშაობა გულისხმობს თანამშრომლობით ურთიერთობას ჯგუფის წევრებს შორის“ (ნიჟარაძე 2011:42). ჯგუფებში მომუშავე ბავშვები არიან უფრო კრეატიული და მოტივირებული, ვიდრე ინდივიდუალურად მუშაობის დროს. ჯგუფური მუშაობა ხელს უწყობს მოსწავლეებს – ერთობლივად დაძლიონ ბევრად უფრო რთული პრობლემები, ვიდრე ამას მარტო მუშაობის დროს შეძლებდნენ.

ჯგუფური მუშაობის მნიშვნელობა უდავოა, თუ გავითვალისწინებთ, რომ თანამედროვე განათლების მიზანი არა მხოლოდ ცოდნის, ფაქტობრივი ინფორმაციის დაგროვებაა, არამედ მიღებული ინფორმაციის ანალიზის, კრიტიკული შეფასების უნარის განვითარებაც. პრაქტიკულ აქტივობებში შესაძლებელია გამოყენებული იყოს ბევრად უფრო მეტი უნარი, მოსწავლეებს ეძლევათ შესაძლებლობა ასწავლონ ერთმანეთს და ისწავლონ ერთმანეთისაგან, ასევე, საკუთარი აზრები გაუზიარონ სხვებს და განიხილონ ისინი სხვებთან ერთად. გუნდის წევრობა ეხმარება მოსწავლეებს გუნდური მუშაობის ისეთი უნარების განვითარებაში, როგორცაა ლიდერობა, პასუხისმგებლობა, მოტივაცია. ამ უნარების განვითარება აუცილებელია მათი სამომავლო პერსპექტივისათვის პროფესიულ საქმიანობაში, თანამშრომლებთან წარმატებული ურთიერთობის ჩამოყალიბებისათვის.

უცხო ენის შესწავლისას ჯგუფური მუშაობის კიდევ ერთი ძირითადი უპირატესობა მდგომარეობს იმაში, რომ მოსწავლეები ახერხებენ საკითხის გადაჭრას ბევრად უფრო სწრაფი ტემპით. „როდესაც ჯგუფი იწყებს მუშაობას გარკვეული საკითხის ირგვლივ, ის ბევრად უფრო სწრაფად და ეფექტურად ახერხებს დასახული ამოცანის განხორციელებას, ვიდრე ამას შეძლებდა ცალკეული მოსწავლე ინდივიდუალურად მუშაობის დროს“ (ბელჩერი,2015: 1).

ჯგუფური მუშაობის შედეგად მოსწავლეებს უძლიერდებათ ისეთი უნარები, როგორცაა: რთული ამოცანის დაყოფა ნაწილებად და საფეხურებად; დროის დაგეგმვა; კონკრეტული საკითხის ღრმა წვდომა დისკუსიისა და ახსნა-განმარტების საფუძველზე; რთულ სიტუაციებში საკუთარ თავზე პასუხისმგებლობის აღება; კომუნიკაციური უნარ-ჩვევების გაძლიერება. ჯგუფური პროექტები ხელს უწყობს მოსწავლეებში თანამშრომლობითი უნარების განვითარებას, ის აძლევს მათ შესაძლებლობას თავი გაართვან ისეთ რთულ პრობლემებს, რომელთა მოგვარებას მარტო ვერ შეძლებდნენ. აქ თავს იჩენს: როლებისა და პასუხისმგებლობის დელეგირება; სხვადასხვა პერსპექტივის და გამოცდილების ერთმანეთისათვის გაზიარება; ალტერნატიული იდეებისა და შეხედულებების განზოგადება; ერთმანეთთან ანგარიშვალდებულების, პასუხისმგებლობის გრძნობის განვითარება; სოციალური მხარდაჭერის მიღება და ერთმანეთის მხარდაჭერა სხვადასხვა სარისკო სიტუაციაში; პრობლემის გადაწყვეტის ახალი მიდგომების გამოვლენა და განვითარება.

რა თქმა უნდა, ჯგუფური მუშაობა ავითარებს ყველა ზემოთ აღნიშნულ უნარს, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუკი მასწავლებელი სწორად დაგეგმავს და მართავს სასწავლო პროცესის იმ მნიშვნელოვან კომპონენტს, რომელიც ხელს უწყობს გუნდური და თანამშრომლობითი მუშაობის უნარების განვითარებას. ვსაუბრობთ რა ჯგუფური მუშაობის სასწავლო პროცესში გამოყენების ეფექტურობაზე, არ ნიშნავს, რომ მთელი სასწავლო პროცესი უნდა ავაგოთ ჯგუფური მუშაობის პრინციპზე. თუმცა, ის უნდა იყოს სასწავლო პროცესის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწილი.

ინგლისური ენის შესწავლის პროცესში ჯგუფური მუშაობის გამოყენების ეფექტურობის დადგენის მიზნით ჩავატარეთ კვლევა ქალაქ ბათუმის კერძო და საჯარო სკოლებში (№ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 25, შპს „სკოლა-ევრო 2000“, შპს „სკოლა-ლიცეუმი-მასტერკლასი“, ბათუმის საერო ელიტარული სკოლა „გორდა“, შპს ბათუმის წმინდა ანდრია პირველწოდებულის სახელობის სკოლა). გამოვიკითხეთ, როგორც მასწავლებლები, ასევე მოსწავლეები. კვლევის შედეგად გამოვლინდა, რომ მოსწავლეთა და მასწავლებელთა შეხედულებები ჯგუფური მუშაობის გამოყენების სიხშირესთან დაკავშირებით არ დაემთხვა ერთმანეთს. ანუ, მასწავლებელთა უმეტესობას გაცნობიერებული აქვს ინგლისური ენის შესწავლის პროცესში ჯგუფური მუშაობის უპირატესობები, მაგრამ ჯგუფური მუშაობის ორგანიზების სირთულის გამო მას ნაკლებად იყენებენ სასწავლო პროცესში. აღნიშნულ დასკვნას ამყარებს ჯგუფური მუშაობის გამოყენების სიხშირესთან დაკავშირებით გამოკითხულ მოსწავლეთა რაოდენობრივი და თვისობრივი კვლევის შედეგები.

სულ გამოიკითხა 200 მოსწავლე. გამოკითხულთა 90% აღნიშნავს, რომ მოსწონს უცხო ენის შესწავლის პროცესში კლასის ორგანიზების ეს მოდელი. თუმცა მოსწავლეთა 10%-ს უარყოფითი დამოკიდებულება აქვს სწავლების ამ ფორმის მიმართ. ისინი უპირატესობას ინდივიდუალურ, დამოუკიდებელ მუშაობას ანიჭებენ. ამის დასასაბუთებლად, მათ საკუთარი არგუმენტები მოჰყავთ.

კვლევამ აჩვენა, რომ რაც უფრო ნაცნობი ხდება მოსწავლეთათვის ჯგუფური მუშაობის პრინციპები, მით უფრო ნაკლები პრობლემები ახლავს ჯგუფში მუშაობის პროცესს და მათ ეძლევათ თავიანთი შესაძლებლობების გამოვლენის შესაძლებლობა. მოსწავლეებს უვითარდებათ: გადაწყვეტილების მიღების, პრობლემის ერთობლივად მოგვარების, კომუნიკაციის, კრიტიკული აზროვნების, თანამშრომლობის, გუნდური მუშაობის, კონფლიქტების მოგვარების, თვითშეფასების უნარები. მაღლდება პასუხისმგებლობის გრძნობა და, რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, ხდება მოსწავლეთა სრული ჩართულობა

საგაკვეთილო პროცესში და მასალის სიღრმისეული წვდომა. გაკვეთილი ბევრად უფრო პროდუქტიული და სასარგებლო, მოსწავლე კი – გაცილებით მოტივირებული და წარმატებულია.

2.2.2. თამაშის როლი სწავლების პროცესში

თამაში აქტიურად გამოიყენება სასწავლო პროცესში და ბევრი გამოჩენილი პედაგოგი მას მიიჩნევს სწავლების ეფექტურ საშუალებად. თამაში ამაღლებს მოსწავლის შინაგან მოტივაციას, სასწავლო პროცესს ხდის სახალისოს და საინტერესოს. სწავლა თამაშით ყველა ასაკის ბავშვისთვის პროდუქტიულია. ამგვარი მიდგომა სასურველ შედეგს იძლევა არა მხოლოდ გონებრივი, არამედ სოციალური, ემოციური და მეტყველების განვითარების თვალსაზრისით.

თამაშის გამოყენება სწავლების პროცესში უზრუნველყოფს სწავლის მაღალ ხარისხს, რადგან მოსწავლეების ჩართულობა მაღალია. შემეცნებით ინტერესებზე აგებული სწავლა ამ საქმიანობის ყველაზე საუკეთესო ვარიანტია. თამაში არის უნიკალური საშუალება სასწავლო პროცესი გახადოს საინტერესო და მომზიდველი, როგორც ძლიერი, ასევე, აკადემიურად სუსტი მოსწავლისათვის. თამაში იძლევა საშუალებას მოსწავლემ გამოავლინოს არა მარტო თეორიული ცოდნა, არამედ გამჭრიახობა, საზრიანობა.

ინგლისური ენის სწავლების დროს, ეფექტურია თამაშის სხვადასხვა სახე: სიმულაციური და მულტიმედიური თამაშები, რომლებიც ხელს უწყობს მოსწავლეებში ციფრული კომპეტენციების ჩამოყალიბებას, ასევე გამოვიყენებთ ტრადიციულ თამაშებს, რომლებიც ეფუძნება მეთოდურ სახელმძღვანელოებს და საგანგებოდ მოსწავლეებისათვის არის შექმნილი. სასწავლო პროცესში თითოეული თამაში სხვადასხვა უნარ-ჩვევის განვითარებას უწყობს ხელს. ბავშვის განვითარებაში დიდ როლს ასრულებს ფიზიკური თამაშები. ისინი ხელს უწყობს არა მარტო ჯანსაღი და ძლიერი სხეულის ფორმირებას, არამედ ნერვული სისტემის ჩამოყალიბებასა და ტვინის სწორ ფუნქციონირებას. უცხო ენის სწავლებისას არა მხოლოდ კითხვა, წერა და მოსმენაა საჭირო, არამედ შესაძლებელია ახალი სიტყვების სწავლება და გამოკითხვა სხვადასხვა თამაშის გამოყენებით.

უცხო ენის შესწავლის დროს თამაში სხვა არაფერია, თუ არა სიტყვიერი სავარჯიშო, რომელშიც მობილიზებულია ყველა მოთამაშე. შემოდის ახალი ლექსიკური მასალა, მტკიცდება ძველი და ვსწავლობთ ახალ სიტყვებს, იქმნება ემოციურად კომფორტული გარემო, იზრდება ინტერესი უცხო ენის შესწავლისადმი. ამასთან ნებისმიერი თამაში არის დრამატული ნაწარმოები, სიუჟეტი, კონფლიქტებითა და მოქმედი პირებით. თამაში რეალური ცხოვრების ანარეკლია. იგი ხელს უწყობს უცხო ენაზე მეტყველების უნარ-ჩვევების განვითარებას. მოსწავლეები სწავლობენ უცხო სიტყვებს, აგებენ შესაბამის გრამატიკულ ფორმებს, პრაქტიკულად იყენებენ ახალ ფრაზებსა და გამოთქმებს, თავს გრძნობენ მოთხრობის გმირებად და მათი ქცევებიც ადეკვატურად იცვლება.

თამაშის შერჩევის დროს აუცილებელია შემდეგი კრიტერიუმების გათვალისწინება: თამაშს უნდა ჰქონდეს ლინგვისტური ღირებულება; უნდა ჰქონდეს კონკრეტული მიზანი და დანიშნულება; მასში უნდა მოხდეს ყველა მოსწავლის ჩართვა; აქტივობა უნდა იყოს მარტივად განსახორციელებელი და სახალისო; თამაშების გამოყენება შესაძლებელია როგორც მთელი კლასის, ისე თითოეული ბავშვის ენობრივი მონაცემების შეფასების მიზნით.

ამრიგად, თამაში გვეხმარება ინგლისური ენის შესწავლის პროცესი გავხადოთ ეფექტური, მოსწავლეებს მივცეთ თავისუფალი აზროვნების საშუალება უცხო ენაზე, ვასწავლოთ რეალური ცხოვრებისეული პრობლემების დამოუკიდებლად გადაჭრის გზების ძიება; განუვითაროთ მოსწავლეებს სწორი წარმოთქმის, კითხვისა და წერის უნარები.

თამაში გაკვეთილის მიზნის მიღწევის ერთ-ერთი დამხმარე ხერხია, რომელიც აღვიძებს, აძლიერებს მოსწავლეში შესასწავლი მასალისადმი ინტერესს; სასწავლო პროცესი მოსწავლეებისათვის საინტერესო და შინაარსიანი, ტექსტი, ახალი სიტყვები, ფრაზები უკეთ აღსაქმელი და დასამახსოვრებელია. თამაში, როგორც სწავლების მეთოდი ატარებს, როგორც საგანმანათლებლო, ასევე აღმზრდელობით და განმავითარებელ ფუნქციას.

2.3. სასწავლო რესურსისა და თვალსაჩინოების როლი ენის შესწავლის დროს

სასწავლო რესურსი სასწავლო პროცესის აუცილებელი კომპონენტია. სასწავლო პროცესში მათ შორის ინგლისური ენის სწავლების დროს, გამოიყენება: ელექტრონული რესურსები და თვალსაჩინოება. ელექტრონული რესურსებია: კომპიუტერული სასწავლო-საგანმანათლებლო თამაშები; საგანმანათლებლო ვებ-გვერდი; სასწავლო მიზნით შექმნილი მულტი-მედიური მასალა: ვიდეო რგოლები, ფილმები, აუდიოჩანაწერები, ანიმაცია. თვალსაჩინოებაში იგულისხმება პოსტერები, მოძრავი ანბანი, სურათები, ლოტო, დეკორაციები, ინტერაქტიული პრეზენტაციები Power-Point-ის გამოყენებით.

პრაქტიკით დადასტურებულია, რომ თვალსაჩინოება დაბალ კლასებში უფრო მეტად გამოიყენება, ვიდრე მაღალში, რადგან ბავშვის აზროვნება მცირე ასაკში უპირატესად საგნობრივ-კონკრეტულია. ეს ყველაფერი გათვალისწინებულია თვით ეროვნულ სასწავლო გეგმაში და დაწყებით კლასებში გამოყენებულ სახელმძღვანელოებში. მათზე დაყრდნობით, მასწავლებელმა ზუსტად უნდა გაითვალისწინოს სწავლებაში გამოყენებული მეთოდები და ისე განახორციელოს ისინი, რომ ყოველმხრივ ხელი შეუწყოს მოსწავლეების მიერ საგნისა და მოვლენის არსის რაც შეიძლება ღრმად გაგება-შეთვისებას.

რესურსის ეფექტიანობის დადგენის მიზნით, სადისერტაციო ნაშრომში, განხილულია მათი დადებითი და უარყოფითი მხარეები.

ეროვნული სასწავლო გეგმით (ესგ) გათვალისწინებული შედეგების მიღწევა ინგლისურ ენაში ხორციელდება სახელმძღვანელოებით, რომელთაც სკოლა ირჩევს. თანამედროვე ეტაპზე სკოლათა უმრავლესობა დაწყებით კლასებში ინგლისური ენის სწავლებისათვის იყენებს სახელმძღვანელოს "English World." ის მოიცავს საკმაოდ საინტერესო მასალას, რომლის მეთოდურად და სწორად გამოყენების შემთხვევაში, მოსწავლეებს ეძლევათ

შესაძლებლობა – ისწავლონ ინგლისური ენა საკმაოდ სახალისო და საინტერესო აქტივობების საშუალებით.

იმისათვის, რათა დაგვედგინა დაწყებითი საფეხურის ინგლისური ენის სახელმძღვანელოს ეფექტურობა, როგორც ერთ-ერთი სასწავლო რესურსისა, კვლევა ჩავატარეთ ბათუმის კერძო და საჯარო სკოლებში. გამოვკითხეთ ინგლისური ენის 100 მასწავლებელი და მათ აღნიშნული სახელმძღვანელოს შესახებ შემდეგი კითხვით მივმართეთ: თქვენი აზრით, ეს სახელმძღვანელო ხელს უწყობს თუ არა დაწყებით კლასებში უცხო ენის დაუფლებას? გამოკითხულ მასწავლებელთა 36%-მა დადებითი პასუხი გაგვცა კითხვაზე, 16%-მა უარყოფითი, 48% კი ფიქრობს, რომ ეს სახელმძღვანელო ნაწილობრივ ეხმარება მოსწავლეებს უცხო ენის დაუფლებაში. ჩვენ ვიზიარებთ მასწავლებელთა ნაწილის მოსაზრებას და ვთვლით, რომ “English World” საკმაოდ საინტერესო წიგნია, თუმცა უნდა ვფლობდეთ მოსწავლეებისათვის მასში მოცემული მასალის მიწოდების სწორ მეთოდს.

კერძო და საჯარო სკოლებში ჩატარებულმა კვლევამ ასევე გვიჩვენა, რომ სკოლების 95%-ში I და II კლასებში ინგლისურ ენას კვირაში მხოლოდ 2 საგაკვეთილო საათი ეთმობა. ასეთ გარემოში მასწავლებლებს უჭირთ სასურველი შედეგის მიღწევა. როგორც მათი უმრავლესობა აღნიშნავს, იმის გათვალისწინებით, რომ გაკვეთილის ხანგრძლივობა 35-წუთიანია, საათების ეს რაოდენობა არ არის საკმარისი საკლასო გარემოში უცხო ენის შესასწავლად. უკეთესი იქნებოდა, თუ მოსწავლეებთან სამუშაოდ კვირაში თუნდაც 1 საგაკვეთილო საათი დაემატებოდათ.

კვლევით დავადგინეთ, რომ სწორად შერჩეული და მოსწავლეთა შესაძლებლობებზე მორგებული სახელმძღვანელო, საგაკვეთილო თემაზე ორიენტირებული რესურსი განაპირობებს ენის შესწავლის ეფექტურობას. ამას ადასტურებს ის ფაქტიც, რომ „მასწავლებლის საქმიანობის დაწყების, პროფესიული განვითარებისა და კარიერული წინსვლის სქემის“ მიხედვით დამატებითი აქტივობების ჩამონათვალში შედის მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-

სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული კრიტერიუმების შესაბამისი სასწავლო რესურსის შექმნა და შესაბამისი კრედიტის მინიჭება.

თავი 3. უცხოური ენის სამეტყველო უნარების განვითარება დაწყებით საფეხურზე

3.1. კითხვის უნარის განვითარების ხელშემწყობი სტრატეგიები

ზოგადი განათლების ეროვნული მიზნებისა და საზოგადოებრივი მოთხოვნის გათვალისწინებით, ეროვნული სასწავლო გეგმა (2011-2016) გამოყოფს 9 პრიორიტეტულ გამჭოლ კომპეტენციას, რომელთა ფლობა გადაწყვეტია თანამედროვე სამყაროში თვითრეალიზებისა და სათანადო ადგილის დამკვირდებისათვის. ამ კომპეტენციებიდან ერთ-ერთია წიგნიერების კომპეტენცია. ამიტომაც ჩვენს სადისერტაციო ნაშრომში მესამე თავი ეთმობა სამეტყველო უნარების განვითარებას დაწყებით საფეხურზე.

ადამიანები ერთმანეთთან კომუნიკაციისათვის იყენებენ როგორც ზეპირ, ასევე, წერილობით ფორმას. წერისა და მეტყველების სწავლება სკოლის ერთ-ერთი აქტუალური ამოცანაა.

დაწყებითი სკოლის საფეხურის მთავარი მიზანია განუვითაროს მოსწავლეს კითხვის ტექნიკა, ჩამოუყალიბოს ტექსტის გააზრებულად კითხვის უნარი, გაააქტიუროს და გაამდიდროს მისი ლექსიკა, ხელი შეუწყოს აზრის ზეპირად და წერილობით სწორად გადმოცემის უნარის განვითარებას. შესაბამისად, კითხვის სწავლების პროცესში მასწავლებელს სკოლის სხვადასხვა საფეხურზე განსხვავებული სასწავლო მიზნები აქვს დასახული.

კითხვის უნარის ჩამოყალიბება და განვითარება რამდენიმე ძირითად ასპექტს მოიცავს, ესენია: ზეპირი მეტყველება; წიგნისა და ტექსტის მახასიათებლის ცოდნა; ფონეტიკური ცოდნა/ანბანის ცოდნა; სიტყვების ცოდნა; მთლიანი სიტყვების ამოცნობა; გამართული კითხვა (უშეცდომოდ, სათანადო სიჩქარით, გამომეტყველებით); გაგება/გააზრება/მნიშვნელობის კონსტრუირება. კითხვის სწავლება და სწავლა მოსწავლეების მიერ ზემოთ ჩამოთვლილი

კომპონენტების გავარჯიშებასა და გამოყენებას გულისხმობს. თითოეულ კომპონენტს ჩასახვისა და განვითარების გარკვეული ეტაპები გააჩნია.

ეროვნულ სასწავლო გეგმაში უცხოური ენის დაწყებით კლასებში სწავლებასთან დაკავშირებით მოცემულია შემდეგი რეკომენდაცია: „სწავლების პირველ ეტაპზე ტექსტებს უხვად უნდა ახლდეს თვალსაჩინო მასალა (სურათები, საგნები, ნახატები, ფოტოები და სხვა) და ბგერითი ინდიკატორები (რაიმე ხმაური, მკაფიოდ გამოხატული ინტონაციები და სხვა), რომლებზე დაყრდნობითაც მოსწავლეს გაუადვილდება ტექსტის გაგება. ამ ეტაპზე მოსწავლეებს არც ტექსტის ამომწურავად გაგება მოეთხოვებათ (საკმარისია საკომუნიკაციო სიტუაციის, ზოგადი ინფორმაციისა და ცალკეული გამოთქმების გაგება) და არც გამოთქმების დესტრუქტურიზაცია და ლინგვისტური თვალსაზრისით გაანალიზება“ (ესგ, 2016: 459).

სადისერტაციო ნაშრომის მოცემულ პარაგრაფში წარმოგიდგენილია კითხვის გამარტივებული სწავლების რამდენიმე მეთოდი, რომლებსაც აქტიურად ვიყენებთ დაწყებით კლასებში ტექსტებთან და დიალოგებთან მუშაობის დროს.

კითხვის უნარ-ჩვევების დაუფლებისათვის ვიყენებთ სხვადასხვა სტრატეგიას. მაგალითისთვის შეგვიძლია განვიხილოთ სახელმძღვანელოში „English World 1“-ის 25-ე გვერდზე მოცემული პირველი დიალოგი. სასწავლო პროცესის ამ ეტაპისათვის მათ მოეთხოვებათ მხოლოდ ინგლისური ასოების ამოცნობა და მარტივი სიტყვების წაკითხვა. იმისათვის, რომ წავაკითხოთ მოსწავლეებს ეს დიალოგი, ვსარგებლობთ სახელმძღვანელოში მოცემული ინსტრუქციით, რომელშიც შეგვაქვს ჩვენეული კორექტირება.

დასურათებული ბარათების საშუალებით ვაცნობთ მოსწავლეებს ახალ სიტყვებს და ვამეორებინებთ. გამეორება ეხმარება მათ ამ სიტყვების სწორად წარმოთქმასა და წაკითხვაში; მოსწავლეებს ვთხოვთ წიგნში მოცემულ სურათზე იპოვონ უკვე ნასწავლი საგნები; შემდეგ ვასმენინებთ დიალოგის აუდიოჩანაწერს. მოსწავლეები უსმენენ და თითო აყოლებენ დიალოგის დაწერილ ვერსიას თავიანთ წიგნებში; მოსწავლეები განმეორებით უსმენენ

დიალოგს, თვალს აყოლებენ ტექსტს და ამჯერად ხმამაღლა კითხულობენ აუდიოჩანაწერთან ერთად; დიალოგის რთულ წინადადებასთან ვჩერდებით და ვცდილობთ რამდენჯერმე გავუმეოროთ ის მოსწავლეებს და მათაც ვთხოვთ გაიმეორონ ის ჩვენთან ერთად; მხოლოდ დიალოგის სათანადოდ მოსმენის და აღქმის შემდეგ, ვანაწილებთ წყვილებში ან ჯგუფებში როლებს და ვთხოვთ მოსწავლეებს დამოუკიდებლად წაიკითხონ ის; მას შემდეგ, რაც ვაჩვენებთ, როგორ ხდება დიალოგის მოსმენა, ვაძლევთ საშინაო დავალებას ინსტრუქციით - იგივე დიალოგი რამდენჯერმე მოისმინონ და წაიკითხონ სახლში.

ჩვენთვის საინტერესო იყო, დიალოგის სწავლების დროს რა მეთოდს ანიჭებენ უპირატესობას სხვა მასწავლებლები, ამიტომაც მათ შემდეგი კითხვით მივმართეთ:

რა მეთოდს იყენებთ დიალოგის გამოკითხვის დროს? (შეგიძლიათ მონიშნოთ რამდენიმე პასუხი)	
13 მასწავლებელი	მოსწავლეები ინდივიდუალურად კითხვითი ფორმით მობარებენ დიალოგებს
39 მასწავლებელი	მოსწავლეები წყვილებში კითხვითი ფორმით მობარებენ დიალოგებს
11 მასწავლებელი	მოსწავლეები ინდივიდუალურად ზეპირი ფორმით მობარებენ დიალოგებს
29 მასწავლებელი	მოსწავლეები წყვილებში ზეპირი ფორმით მობარებენ დიალოგებს
8 მასწავლებელი	სხვა

კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ მასწავლებელთა უმეტესობა იცავს ეროვნული გეგმით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს და დიალოგებს კითხვითი ფორმით წყვილებში ითხოვს მოსწავლეებისაგან. მოცემული სქემიდან ასევე ჩანს, რომ 13 მასწავლებელი ცალკეულ მოსწავლეებს სთხოვს ინდივიდუალურად კითხვითი ფორმით ჩააბარონ დიალოგი. თუმცა, ვფიქრობ,

წყვილებში დიალოგების წაკითხვა ბევრად უკეთესი იქნებოდა, რადგან ასეთი გამოკითხვა უფრო ახალისებს მოსწავლეებს და ეხმარება მასწავლებელს დროის დაზოგვაში, აძლევს მას შესაძლებლობას უფრო მეტი მოსწავლე გამოკითხოს გაკვეთილზე.

გამოკითხულთაგან 29 მასწავლებელი დიალოგების ინდივიდუალურად, ზეპირი სახით ჩაბარებას ითხოვს მოსწავლეებიდან. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ მოსწავლეთა უმეტესობას სახლში არ აქვს აუდიომასალაზე წვდომა. ჩნდება კითხვა, როგორ ახერხებენ მოსწავლეები სახლში დიალოგების დამუშავებას და მათ დაზეპირებას? რამდენად ეფექტურია დიალოგების უბრალოდ დაზეპირება და მათი ინდივიდუალურად, ზეპირი ფორმით ჩაბარება?

ტექსტის წაკითხვის შემდეგ ასევე შეგვიძლია გამოვიყენოთ სხვადასხვა სტრატეგია: T დიაგრამა, ჭეშარიტია/მცდარია წინადადებები, სიტყვების დაწყვილება/დაკავშირება, ვენის დიაგრამა, პაუზებით კითხვა, ტექსტის კითხვა ნიშანთა სისტემით, გონებრივი იერიში, ასოციაციური რუკა და სხვა.

სასურველია, მასწავლებელი ხშირად იყენებდეს საინტერესო მოთხრობებს გაკვეთილზე. ბავშვებს უყვართ, როცა მათ უკითხავენ მოთხრობებს, ან როცა ისინი თავად კითხულობენ მათ. მასწავლებელმა უნდა გამოიყენოს სათანადო აქტივობები, სტრატეგიები, რომლებიც ხელს შეუწყობს კითხვის უნარის განვითარებას. კითხვა განამტკიცებს ლექსიკას, გრამატიკულ სტრუქტურას, ავითარებს ისეთ შემეცნებით უნარებს, როგორცაა ვარაუდი, ახალი სიტყვების გამოცნობა; ავარჯიშებს მეხსიერებას. მასწავლებელმა უნდა შეარჩიოს სასწავლო პროგრამის შესაბამისი თემატიკის მოთხრობები, რომლებიც ხელს შეუწყობს მათთვის ნაცნობი ენობრივი ერთეულების განმტკიცებას.

ყოველივე ზემო აღნიშნული გვადლევს საფუძველს გავაკეთოთ შემდეგი სახის დასკვნა. დაწყებით საფეხურზე უცხო ენის შესწავლის პროცესში უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება სამეტყველო უნარების განვითარებას, რომლის უმნიშვნელოვანეს სტრატეგიას წარმოადგენს კითხვის უნარის განვითარება. ჩვენ მიერ შემოთავაზებული მიდგომები და სტრატეგიები, ვფიქრობთ, ხელს

შეუწყობს კითხვის უნარის განვითარების ისეთ ძირითად ასპექტებს, როგორცაა: ზეპირი მეტყველება, წიგნისა და ტექსტის მახასიათებლების ცოდნა, ფონეტიკური ცოდნა/ანბანის ცოდნა, სიტყვების ცოდნა, გამართული კითხვა, გაგება/გააზრება/ მნიშვნელობის კონსტრუირება.

3.2. წერის უნარის განვითარების ხელშემწყობი სტრატეგიები

დაწყებით საფეხურზე წერის უნარის განვითარება წარიმართება კითხვის უნარის განვითარების პარალელურად. სკოლის კურსდამთავრებულმა უნდა შეძლოს ზეპირად და წერილობით ინფორმაციის გადაცემა ქართულ და უცხოურ ენებზე, თანამედროვე საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების შემოქმედებითად გამოყენება.

წერა რთულად ორგანიზებული ოპერაციაა, რომლის დაუფლება მრავალი უნარის კოორდინირებულ განვითარებას გულისხმობს. „წერის უნარის ათვისება მოითხოვს წერის ტექნიკური წინაპირობის გავარჯიშებას და მხოლოდ გარკვეული დროისა და გაწაფვის შემდეგ ხდება ის ავტომატური პროცესი. იმისათვის, რომ მოსწავლემ შეძლოს წერის ოპერაციის განხორციელება, თუნდაც მარტივი სიტყვის დამოუკიდებლად ჩაწერა, მას უნდა შეეძლოს სიტყვის შემადგენელი ბგერების ერთმანეთისგან გარჩევა (წვდომა, თუ რა ცალკეული ბგერებისა და ასოებისაგან შედგება მოცემული სიტყვა), ბგერების საჭირო თანმიმდევრობის დაცვა წერის პროცესში, გახსენება ასოს სწორი მოყვანილობისა, დაბოლოს, უნდა ჰქონდეს შესაბამისად განვითარებული ნატიფმოტორული უნარი ასოს შესაბამისად გამოსაყვანად“ (პაჭკორია, 2011: 56).

პედაგოგები წერის დასწავლის პროცესში აქცენტს არა მხოლოდ ასოების გრაფიკული გამოსახულების დასწავლაზე ვაკეთებთ, არამედ მნიშვნელოვანია, რამდენად შეძლებს ის მისგან სიტყვის, სიტყვებისგან კი – წინადადების აგებას. სიტყვები და წინადადებები მოსწავლეს საკუთარი ნააზრევის და განცდების გამოხატვის და გადმოცემის საშუალებას აძლევს. თუმცა, ისიც გასათვალისწინებელია, რომ ცალკეული ასოების გადმოწერა წერის უნარის განვითარებას ვერასდროს შეუწყობს ხელს. პარალელურად აუცილებელია

სიტყვის შემადგენელი ერთეულების – ბგერების აღქმასა და დიფერენცირებაზე მუშაობა.

მოცემულ პარაგრაფში წარმოდგენილია ჩემი პრაქტიკული მოღვაწეობის გამოცდილება, კერძოდ თუ რა ტიპის სავარჯიშოებით ვახდენ წერის უნარის გაუმჯობესებას მოსწავლეებში.

ინგლისურად წერის სწავლა საკმაოდ რთული პროცესია, რადგან ფონემური ბგერები არ ემთხვევა დაწერილ ასოებს. რთულია, ასევე, ინგლისური წინადადეგების წყობის დაუფლება.

უცხოური ენის შესწავლის პროცესის მრავალგვარი სტრატეგიით დატვირთვა უზრუნველყოფს მრავალფეროვან და საინტერესო სასწავლო პროცესს, ამასთან, ამცირებს დისციპლინურ პრობლემებს, რადგან ზრდის სასწავლო პროცესში ჩართულობის ხარისხს და მეტ აქტიურობას, ინიციატივასა და ქმედითობას მოითხოვს მოსწავლისაგან. ეს სტრატეგიები ორიენტირებულია სწავლა-სწავლების ერთიან პროცესზე და ხელს უწყობს მოსწავლეთა შემეცნებით აქტივაციას; საინტერესოს ხდის სასწავლო პროცესს, გვეხმარება მიზნის მიღწევაში. თუ სად, როდის, რა ფორმით უნდა გამოიყენოს ისინი მასწავლებელმა - მზა რეცეპტი არ არსებობს. ყველა მეთოდი კარგია, თუ ისინი მიზნის მიღწევაში დაგვეხმარება.

3.3. მოსმენის როლი უცხოური ენის შესწავლის დროს

„სწავლების პირველ ეტაპზე მოსმენას, როგორც უცხოური ენის ათვისების მთავარ საშუალებას, პრიორიტეტული მნიშვნელობა მიენიჭება. სიტყვიერ ჯაჭვში ბგერების, სიტყვების, მარტივი წინადადეგების მოსმენით გარჩევას განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა, რადგან უცხოური ენისათვის დამახასიათებელ ჟღერადობებზე სმენის გამახვილება აუცილებელია გაგების უნარისა და სწორი გამოთქმის ჩამოსაყალიბებლად, რაც წარმატებული ინტერაქციის საფუძველს წარმოადგენს. ფონემატური სმენის განვითარება შინაარსიან კონტექსტში მოხდება“ მითითებულია ესგ-ში (ესგ 2016:459). სახელმძღვანელოებში წარმოდგენილი თითქმის ყველა აქტივობა დაკავშირებულია მოსასმენ მასალასთან. ინსტრუქციის მიხედვით, მოსწავლეებს

მოსასმენი აქტივობების მეშვეობით ვასწავლით სიმღერების, ლექსების, ტექსტებისა და დიალოგების კითხვას. ეს აქტივობები მოსწავლეებს საშუალებას აძლევს გაიგონონ ახალი სიტყვები და ფრაზები, შეძლონ მათი აღქმა და მხოლოდ ამის შემდეგ ვაძლევთ მათი გამოყენების შესაძლებლობას.

ლექსები და სიმღერები სასწავლო რესურსის სახეა, რომელიც ხელს უწყობს უცხო ენის შესწავლას სასიამოვნო და სახალისო გარემოში. ამიტომაც, სასურველია მათი გამოყენება საგაკვეთილო პროცესში, მათი საგაკვეთილო მასალასთან დაკავშირება.

მოსმენის და უცხო ენაზე ზეპირი კომუნიკაციის უნარის განვითარების მიზნით, მასწავლებლები ხშირად იყენებენ სიმღერებთან დაკავშირებულ აქტივობებს. “English World”-ის პირველი და მეორე დონის სახელმძღვანელოებში 20-ზე მეტი სიმღერაა წარმოდგენილი. ბავშვები ხალისით სწავლობენ ამ სიმღერებს, რაც მათ ახალი სიტყვების შესწავლის და გამოყენების შესაძლებლობას აძლევს. სიმღერის სწავლება ხმაურის გამომწვევი აქტივობაა, თუმცა ვერც ერთი მასწავლებელი ვერ იტყვის უარს ამ სახის მხიარულ და სასარგებლო აქტივობაზე. იგივე შეიძლება ითქვას ლექსებზე. მათი საშუალებით მოსწავლეებს არა მხოლოდ ახალ ლექსიკურ ერთეულებს ვასწავლით, არამედ, ვუხვეწავთ ინგლისურ გამოთქმას. თუმცა, არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ლექსებისთვის, ისევე, როგორც სიმღერებისთვის, აუცილებლად უნდა გამოვიყენოთ აუდიოჩანაწერები.

სიმღერის სწავლების დროს მივმართავთ შემდეგ მეთოდს: დასურათებული ბარათების გამოყენებით ვასწავლით მოსწავლეებს სიმღერაში გამოყენებულ ახალ სიტყვებს; ვაჩვენებთ სიმღერის კონტექსტთან დაკავშირებულ სურათს. ვსვამთ კითხვებს სურათის ირგვლივ; ბავშვები უსმენენ სიმღერას და თითო აყოლებენ ტექსტს წიგნში; შემდეგ ისევ უსმენენ, თუმცა ამჯერად ისინი არა მარტო თითო აყოლებენ, არამედ იმეორებენ აუდიოჩანაწერთან ერთად. რთულ წინადადებებთან ვჩერდებით და ვცდილობთ რამდენჯერმე გავუმეოროთ ისინი მოსწავლეებს; შემდეგ ისინი ხურავენ წიგნს და მღერიან სიმღერას მოსასმენ მასალასთან ერთად; მხოლოდ

ამის შემდეგ ვთხოვთ მოსწავლეებს, იმდროს აუდიოჩანაწერის გარეშე, დამოუკიდებლად; თუკი მათ არ უძნელდებათ სიმღერა, ვურთავთ აუდიოჩანაწერის იმ ვერსიას, სადაც მოცემულია მხოლოდ მუსიკა ტექსტის გარეშე. სიმღერის რთული ტექსტის სწავლების დროს, სასურველია, მასწავლებელმა თვითონაც გარკვევით, მოსასმენის გარეშე, ხმამაღლა წაიკითხოს სიმღერის თითოეული ხაზი და თან გაამეორებინოს მოსწავლეებს. შემდეგ ისევ ჩართოს აუდიოჩანაწერი.

სასწავლო პროცესში მუსიკის გამოყენებას არაერთი დადებითი მხარე აქვს: სიმღერა ხელს უწყობს სასწავლო მასალის მარტივად დამახსოვრებას; ბავშვები სწავლობენ სიმღერის ტექსტებს და ლექსებს მარტივად და სწრაფად; სიმღერაში ჩართულია ყველა ბავშვი, რაც ხელს უწყობს მათი თავდაჯერებულობის ამაღლებას; სიმღერები და ლექსები ხელს უწყობს კონკრეტული ფრაზების თუ სიტყვების დამახსოვრებას.

აქედან გამომდინარე, ჩვენთვის საინტერესო იყო დაგვედგინა - რამდენად ხშირად იყენებენ აუდიომასალას მასწავლებლები კლასში. იმავე საკვლევი ბაზის გამოყენებით ჩავატარეთ აღნიშნული პრობლემის კვლევა. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ გამოკითხულ მასწავლებელთა უმრავლესობა – 56% იყენებს აუდიომასალას ტექსტების, დიალოგების, სიმღერების და ლექსების სწავლებისას; 26% აუდიომასალას მიმართავს მხოლოდ სიმღერებისა და ლექსების სწავლების დროს, ხოლო 18% აუდიომასალას იყენებს მხოლოდ ტექსტების და დიალოგების სწავლებისას.

როგორც ავლნიშნეთ, სახელმძღვანელოს “English World” ახლავს აუდიომასალა, სადაც ჩაწერილია დიალოგები, ტექსტები, სიმღერები, ლექსები, ენის გასატეხები, რომლებიც მოსწავლეებს აძლევს შესაძლებლობას კლასში გარკვეული მასალის ათვისების შემდეგ განმეორებით მოუსმინონ ამ დავალებებს და დამოუკიდებლად იმეცადონონ სახლში. ვფიქრობთ, ეს აუცილებელია, რადგან ხელს შეუწყობს მოსწავლეებს მოსმენის უნარის განვითარებაში. თუმცა, სამწუხაროდ, კვლევამ აჩვენა, რომ მოსწავლეთა მხოლოდ 14%-ს აქვს სახლში სახელმძღვანელოსთვის თანდართული აუდიომასალის მოსმენის

საშუალება. მასწავლებელთა 19% აღნიშნავს, რომ მათ კლასში მოსწავლეთა მხოლოდ გარკვეულ ნაწილს აქვს მოსასმენი მასალა სახლში, ხოლო მასწავლებელთა 67%-ის თქმით მოსწავლეებს არ აქვთ ეს მასალა. საქართველოში დაწყებითი კლასის მოსწავლეები არ განიცდიან თანამედროვე ტექნოლოგიების უქონლობას, ვინაიდან მათი უმრავლესობა უზრუნველყოფილია კომპიუტერებით. თუკი მასწავლებლებს აქვთ წიგნისათვის თანდართული აუდიომასალა, რომელსაც, როგორც თვითონ აღნიშნავენ, აქტიურად იყენებენ გაკვეთილებზე, მაშინ გაუგებარია, რატომ არ აქვთ მათივე მოსწავლეებს წვდომა იგივე მასალასთან. კვლევის შედეგად დავადგინეთ, რომ ეს არ არის მარტო პირველი კლასის მოსწავლეების პრობლემა. იგივე პრობლემა აქვთ მე-4 და მე-5-კლასელ მოსწავლეებსაც. მასწავლებელთა 80% აღნიშნავს, რომ მოსწავლეებს არ აქვთ სახლში სახელმძღვანელოსთვის თანდართული აუდიომასალა.

უცხოური ენისათვის დამახასიათებელ ჟღერადობებზე სმენის გამახვილება აუცილებელია სწორი გამოთქმის ჩამოსაყალიბებლად. ამ მოთხოვნის საფუძველზე შეგვიძლია გავაცნობიეროთ, რამდენად მნიშვნელოვანია მოსასმენი აქტივობების ხშირი გამოყენება, როგორც საკლასო გარემოში, ასევე, მის გარეთ.

3.4. მეტყველების უნარის განვითარების ხელშემწყობი საშუალებები

უცხო ენის სწავლების პროცესში სამეტყველო უნარებს შორის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ადგილი უჭირავს უცხო ენაზე მეტყველების უნარის განვითარებას, რაც სამიზნე ენის აქტიური გამოყენების გზით მიიღწევა. ეროვნული სასწავლო გეგმის თანახმად, უცხო ენის სწავლების პირველ დონეზე სწავლება /სწავლის მისაღწევ შედეგში ვკითხულობთ - „მოსწავლეს შეუძლია მასწავლებლის მითითებების გაგება. შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე: სათანადოდ რეაგირებს მასწავლებლის მითითებებზე (ადექი, დაჯექი, მოდი დაფასთან, გადაშალე წიგნი და სხვა)“ (ესგ, თბილისი, 2016 : 465).

„მოსწავლეს შეუძლია შინაარსის გასაგებად სათანადო სტრატეგიების გამოყენება. შედეგი თვალსაჩინოა, თუ მოსწავლე: ცდილობს უცნობი სიტყვების,

გამოთქმების დამოუკიდებლად ამოცნობას ნაცნობ ვერბალურ თუ არავერბალურ ელემენტებზე დაყრდნობით (ჟესტიკულაცია, სხვადასხვა ტიპის ხმაური, ინტონაცია, ილუსტრაცია)“ (ესგ , 2016 : 466).

აღნიშნული შედეგის მიღწევა შეგვიძლია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ გაკვეთილზე მოსწავლეებს შეუქმნით უცხოენოვან გარემოს. საკლასო საგაკვეთილო აქტივობების დაგეგმვა/განხორციელების დროს ინსტრუქციის მიცემისას ყოველთვის ვცდილობთ გამოვიყენოთ სამიზნე ენა, ბავშვებისათვის მარტივად გასაგები ლექსიკური ერთეულებით და სხვადასხვა დამხმარე რესურსით. აქედან გამომდინარე, უცხო ენის გაკვეთილზე მასწავლებელს შეუძლია მინიმუმამდე დაიყვანოს საგაკვეთილო პროცესში მშობლიური ენის გამოყენება, რადგანაც მისი გადაჭარბებული გამოყენება ხელს უშლის უცხო ენაზე კომუნიკაციური უნარის განვითარებას.

იმის დასადგენად, თუ რამდენად ხშირად იყენებენ მასწავლებლები სამიზნე ენას უცხო ენის გაკვეთილებზე, ვაწარმოეთ კვლევა. კვლევის შედეგად დადგინდა, რომ გამოკითხული 100 მასწავლებლიდან 6 მასწავლებელი სამიზნე ენას იყენებს მხოლოდ მარტივი ინსტრუქციებისთვის. 60 მასწავლებელი ნაწილობრივ იყენებს სამიზნე ენას, ნაწილობრივ მშობლიურს. გაკვეთილზე სამიზნე ენის გამოყენების უპირატესობას მხოლოდ 34 მასწავლებელი აფიქსირებს. აღნიშნული კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით ნათლად ჩანს, რომ გამოკითხულ მასწავლებელთა უმეტესობას არა აქვს გაცნობიერებული უცხო ენის შესწავლის პროცესში სამიზნე ენის გამოყენების სიხშირის აუცილებლობა. შესაბამისად, ზეპირი კომუნიკაციის წარმართვისათვის აუცილებელი შედეგის მიღწევა დროში იწელება ან საერთოდ ვერ დგება.

ვფიქრობთ, სამიზნე ენის გამოყენება აუცილებელია დავიწყოთ სწორედ პირველ დონეზე, ვინაიდან, ეროვნული სასწავლო გეგმის მიხედვით, დაწყებითი საფეხურის მეორე დონეზე მოსწავლეს უკვე უნდა შეეძლოს მოკლედ უპასუხოს კითხვებს მისთვის ნაცნობ თემატიკაზე, ან რეაგირებას ახდენდეს მათზე არავერბალური საშუალებებით. მას უნდა შეეძლოს საუბარი საკუთარი თავის შესახებ – რა აქვს, რა ჰყავს, რა ჰქვია, რას აკეთებს, რა მოსწონს

და მისთ. თუკი მასწავლებელი თავიდანვე შეძლებს უცხოენოვანი გარემოს შექმნას კლასში სამიზნე ენის გამოყენებით, მაშინ მეორე დონეზე მოსწავლეები უკვე თავისუფლად შეძლებენ კომუნიკაციაში შევიდნენ მასწავლებელთან ამავე უცხო ენის გამოყენების საშუალებით.

უცხო ენის სწავლების საწყის ეტაპზე მოსწავლის ალაპარაკება ჭირს, ამიტომაც სწავლების სტრატეგია რეპროდუცირებისკენ უნდა იყოს მიმართული. რეპროდუცირების მიზანია სწორი გამოთქმის ჩამოყალიბება და ლექსიკური მარაგის გამდიდრება. ამ მიზნით მასწავლებლები იყენებენ ლექსებს, სიმღერებს, დიალოგებს, სკეტჩებს, როლურ თამაშებს, რომლებიც ხელს უწყობს მოსწავლეთა ალაპარაკებას.

3.4.1. საშინაო დავალების როლი სამეტყველო უნარების განვითარების პროცესში

საშინაო დავალება სასწავლო პროცესის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი კომპონენტია. ის საშუალებას აძლევს მოსწავლეებს, განამტკიცონ მასწავლებლის მიერ ახსნილი მასალა. მის გარეშე შეუძლებელია წარმოვიდგინოთ სრულყოფილი პედაგოგიური პროცესი. საშინაო დავალება, რომელიც მოსწავლის მიერ დამოუკიდებლად სრულდება, მტკიცეა და კავშირებული საკლასო მეცადინეობასთან. იგი მიზნად ისახავს მასწავლებლის მიერ გაკვეთილზე ახსნილი მასალის სახელმძღვანელოებით ან სხვა დამხმარე წყაროებით დასწავლას, გაკვეთილზე მიღებული ცოდნისა და უნარ-ჩვევის განმტკიცებას. ნებისმიერი სახის საშინაო დავალება მოსწავლემ უნდა გაიაზროს, როგორც შინაარსობრივად, ისე მისი შესრულების გზებისა და ხერხების თვალსაზრისით. სამწუხაროდ, მოსწავლეთა უმრავლესობას არა აქვს დადებითი დამოკიდებულება ცოდნის განმტკიცების ამ ფორმის მიმართ და ხშირ შემთხვევაში, უხალისოდ ასრულებენ მას.

განვიხილოთ ფაქტორები, რომლებიც ამაღლებს მოსწავლეთა მოტივაციას მასწავლებლის მიერ მიცემული საშინაო დავალების შესასრულებლად. როგორც მკვლევარი ქეთი ვოთეროთი ამბობს, "საშინაო დავალება არ უნდა ითხოვდეს მასალის გაზეპირებას. იგი ხელს უნდა უწყობდეს ცოდნის გაღრმავებას და

აუცილებელი უნარ-ჩვევების კონსტრუირებას" (ვოთეროთი, 2010:1). დიდი მნიშვნელობა აქვს მის სწორ დაგეგმვას. დ. ლორთქიფანიძე აღნიშნავს: „ყოველი საშინაო დავალება მასწავლებელმა საფუძვლიანად უნდა განუმარტოს მოსწავლეს. მას ყოველთვის უნდა ახსოვდეს უშინსკის ცნობილი გაფრთხილება: „მასწავლებლისთვის არაფერია იმაზე ადვილი, რომ ფრჩხილით ან ფანქრით აღნიშნოს წიგნის გვერდი და მისცეს ის მოსწავლეს დასაწერად, მაგრამ ასეთი დავალება შედეგის მომტანი არ იქნება“ (ლორთქიფანიძე 1961: :241).

საშინაო დავალების მიზნებია: მოსწავლეთა მიღწევების გაუმჯობესება; კლასში ნასწავლი მასალის გამეორება და გამყარება; დამოუკიდებლად სწავლის უნარის განვითარება; თვითდისციპლინის გამომუშავება; პასუხისმგებლობის გრძნობის გაზრდა; დროის სწორად განაწილების უნარის ჩამოყალიბება; მომზადება სხვა გაკვეთილებისა და თემებისათვის; კვლევისათვის აუცილებელი უნარების განვითარება; სკოლაში დაწყებული სასწავლო აქტივობების გაგრძელება. ეს ყველაფერი კი ხელს უწყობს მოსწავლეთა მოტივაციის ამაღლებას.

მასწავლებელთა პროფესიული განვითარების ეროვნული ცენტრის მიერ მომზადებულ სატრენინგო მასალაში „სასწავლო პროცესის დაგეგმვა და სწავლის ეფექტური სტრატეგიები“ დასახელებულია საშინაო დავალების ეფექტიანად გამოყენების რამდენიმე პრინციპი: საშინაო დავალება არ შეიძლება გამოვიყენოთ, როგორც სასჯელი; ის უნდა გასწორდეს რაც შეიძლება სწრაფად და ზედმიწევნით; დავალება ინტეგრირებული უნდა იყოს მასალასთან, რომელზეც მუშაობენ კლასში; უნდა აღუძრას მოსწავლეს ინტერესი და იყოს დაძლევადი თითქმის ყველა მოსწავლისათვის. უჯობესია ჰქონდეს ინდივიდუალური სახე, გათვალისწინებული იყოს ბავშვების ინდივიდუალური შესაძლებლობები; შეუსრულებელ დავალებებს ყოველთვის უნდა მოჰყვეს მასწავლებლის ადეკვატური რეაგირება; შესაძლებელია დავალება მიეცეს მოსწავლეების ჯგუფს თანამშრომლობითი სწავლებისათვის; გათვალისწინებული უნდა იყოს ასაკობრივი თავისებურებანი .

საშინაო დავალების მიცემისას, მასწავლებელმა უნდა გაითვალისწინოს, თუ რამდენი დრო დასჭირდება მის შესრულებას, რამდენად მზად არიან მოსწავლეები დამოუკიდებლად შეასრულონ ის. არაადეკვატური დავალების მიცემისას ჩნდება მობეზრების, სწავლისაგან დაღლის საშიშროება. დიდი რაოდენობით დავალების მიცემამ მოსწავლეს შეიძლება არ დაუტოვოს დრო კლასგარეშე აქტივობებისათვის და ხელი შეუწყოს მოსწავლეებს შორის დავალებების გადაწერის ცუდ ჩვევას. ყოველივე ეს უარყოფითად განაწყობს ბავშვებს სწავლისა და სკოლის მიმართ. ამ ყველაფრის გათვალისწინებით, უნდა გვახსოვდეს, რომ საშინაო დავალების ეფექტურობას მისი შინაარსი და მიზანი განსაზღვრავს და არა მოცულობა.

მისოურის წმინდა ლუის სახელობის უნივერსიტეტის პროფესორი ქეთი ვათეროთი განიხილავს რა საშინაო დავალების როლს უცხო ენის სწავლებაში, ამბობს „არ არსებობს მოსწავლე, რომელიც არ ასრულებს დავალებას. ისინი არ ასრულებენ ჩვენს მიერ მიცემულ დავალებებს“. ვეთანხმებით მკვლევარის მოსაზრებას, მასწავლებელმა ყოველთვის უნდა მიიღოს მხედველობაში მოსწავლეთა ინდივიდუალური ინტერესები, მისცეს მათ არჩევანის უფლება. გარკვეული თემის დამუშავების დროს, შეგვიძლია შევთავაზოთ მოსწავლეებს დავალების განსხვავებული ტიპები, მივცეთ შესაძლებლობა თავად შეარჩიონ მათთვის სასურველი დავალება. თუკი გვსურს მოსწავლეთა მოტივაციის ამაღლება, მივცეთ არჩევანის შესაძლებლობა – წაიკითხოთ მათთვის სასურველი მოთხრობა, ისწავლონ ლექსი, რომელიც მოსწონთ, დაწერონ მათთვის საინტერესო ესეი, იმუშავონ მათთვის საინტერესო პროექტზე. მოსწავლეები ხშირად კარგავენ მოტივაციას, თუკი ვერ ახერხებენ დავალების შესრულებას სხვების დახმარების გარეშე. მაღალი აკადემიური მოსწრების მოსწავლეებს შესაძლოა მიეცეთ ბევრად უფრო რთული დავალებები, ვიდრე დაბალი აკადემიური მოსწრების მოსწავლეებს. მნიშვნელოვანია, ასევე, რამდენ დავალებას ვაძლევთ მოსწავლეებს, ეს საკითხი ხშირად არის მოსწავლეთა უკმაყოფილების მიზეზი, ვინაიდან დიდი მოცულობის დავალებების გამო მათ არ რჩებათ დრო კლასგარეშე სამუშაოების შესასრულებლად.

საშინაო დავალების შესრულებასთან დაკავშირებული სირთულეების გამოსაკვლევად ჩავატარეთ, როგორც რაოდენობრივი, ასევე, თვისობრივი კვლევა. კვლევის კითხვარის ძირითადი შინაარსი ეხებოდა, თუ რამდენად ახერხებენ დაწყებითი საფეხურის მოსწავლეები უცხო ენაში საშინაო დავალების დამოუკიდებლად შესრულებას. კვლევის შედეგების ანალიზმა, რომლის მიხედვითაც მაღალი პროცენტული მაჩვენებლით დადასტურდა, რომ მოსწავლეთა უმრავლესობას დამოუკიდებლად საშინაო დავალების შესრულება უჭირთ, გვიჩვენა, რომ აღნიშნულის მიზეზი უმთავრესად გახლავთ მასწავლებლის მხრიდან საშინაო დავალების შესრულების არასაკმარისი ინსტრუქცია.

ჩვენი კვლევის შედეგიდან გამოკვეთილი თვისების საფუძველზე, შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ საშინაო დავალების მიცემას წინ უნდა უსწრებდეს მასწავლებლის მხრიდან დავალების შესრულების დეტალური ინსტრუქცია, მით უფრო არამართებული მეთოდია დაფაზე მხოლოდ გვერდების და სავარჯიშოთა ნომერაციის მიცემა. მოსწავლეები ვერ შეასრულებენ დავალებას, თუკი მათთვის გაუგებარია, რა ტიპის დავალების შესრულება უწევთ. აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ ის, რომ რაც ჩვენთვის მარტივი და გასაგებია, ხშირად მოსწავლეებისთვის გაუგებარი და რთულია.

ამგვარად, ინგლისური ენის სწავლების პროცესში უდავოდ მნიშვნელოვანია საშინაო დავალების სწორი ორგანიზება. საშინაო დავალება უნდა აკმაყოფილებდეს მომავალი თაობის ინტერესებს და პასუხობდეს შემდეგ მოთხოვნებს: ემსახურებოდეს დასახულ მიზანს, იყოს ეფექტური, ითვალისწინებდეს მოსწავლეთა ინდივიდუალურ თვისებებს, იყოს მარტივად შესრულებადი და მრავალფეროვანი; მნიშვნელოვანია საშინაო დავალება გამომდინარეობდეს პროგრამის შესაბამისად გაკვეთილზე ახსნილი მასალიდან; მასწავლებელმა საშინაო დავალება უნდა მისცეს მას შემდეგ, რაც მასალა საფუძველიანად აქვს გაგებული მოსწავლეს; საშინაო დავალების მოცულობა უნდა შეესაბამებოდეს მოსწავლის დღის რეჟიმს, მის დატვირთვას; საშინაო დავალება თანაბრად უნდა ნაწილდებოდეს დღეებზე, კვირის მანძილზე;

საშინაო დავალების მიცემის დროს მასწავლებელი მოსწავლეს უნად განესაზღვროს შესრულების შესაბამისი მეთოდები და დავალების შემოწმების პრინციპები.

დასკვნები და რეკომენდაციები

უცხოური ენის შესწავლა ემსახურება საქართველოში სასკოლო განათლების მთავარი მიზნის განხორციელებას - თავისუფალი პიროვნების აღზრდას, რომელიც შეძლებს თავისი წვლილის შეტანას სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბებასა და განვითარებაში.

უცხოური ენის ცოდნა პიროვნების კონკურენტუნარიანობის მთავარ ფასეულობადაა მიჩნეული. ამიტომ, მის სწავლება სკოლაში საერთაშორისო საგანმანათლებლო სისტემის სტრატეგიულ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

უცხო ენის შეწავლის პროცესი დაწყებითი საფეხურიდან უნდა განხორციელდეს და სწორედ ამავე საფეხურზე უნდა ჩაეყაროს საფუძველი უცხო ენის შესწავლისა და კულტურისადმი დადებითი დამოკიდებულების აღზრდას.

ენა კომუნიკაციის საშუალებაა, რომელიც უზრუნველყოფს მეტყველებას, მოსმენილის გაგებას და წერა-კითხვას უცხო ენაზე. კვლევის შედეგებმა აჩვენა, რომ ამ მიზნის მიღწევა შესაძლებელია, როცა ინგლისური ენის მასწავლებლები სასწავლო პროცესს გეგმავენ ბავშვთა ბუნებრივ უნარებსა და ინსტიქტებზე დაკვირვებით, ქმნიან ენის შესწავლისთვის პოზიტიურ გარემოს, იყენებენ მრავალფეროვან ლექსიკას, სასწავლო მასალას; გაკვეთილზე გამოყენებულ მეთოდებს, აქტივობებს შეუსაბამებენ მოსწავლის ინდივიდუალურ და ასაკობრივ თავისებურებებს, დასწავლის სტილს, რითაც იწვევენ მოსწავლეში საგნისადმი ინტერესს, მოტივაციას ენის უკეთ ათვისებისა და შესწავლისათვის.

კვლევებმა აჩვენა, რომ პირველკლასელები ეფექტურად სწავლობენ მაშინ, როცა სწავლება/სწავლის პროცესში გამოვიყენეთ მათ შესაძლებლობებზე მორგებული სწავლის მრავალფეროვანი სტრატეგიები.

ინგლისური ენის საგაკვეთილო პროცესზე დაკვირვებამ გვაჩვენა, რომ მოსწავლეებმა უკეთ აითვისეს ინგლისური ენა, როცა გაკვეთილზე გამოვიყენეთ მათ დასწავლის სტილზე და ინტელექტზე: სმენით, ვიზუალურ, კინესტეტიკურ, ვერბალურ, მუსიკალურ, ინტრაპერსონალურ, ინერპერსონალურ მორგებული სხვადასხვა სახის ტექნიკური აღჭურვილობა და აქტივობა. ამან განაპირობა მოსწავლეთა სხვადასხვა ინტელექტის გააქტიურება, ბუნებრივი სასწავლო პროცესის განხორციელება, ენის შესწავლის პროცესი მოსწავლეებისათვის გახდა სასიამოვნო და მარტივი, უზრუნველყო მოსწავლეთა აქტიური ჩართულობა, დააჩქარა ინგლისური ენის წარმატებულად ათვისების ტემპი. სწავლების მეთოდთა კომპლექსურად გამოყენებამ გაკვეთილზე შექმნა მოსწავლეთა კოგნიტური განვითარების შესაბამისი გარემო და საშუალება მისცა მოსწავლეს ეფექტურად წარმოეჩინა თავისი შესაძლებლობები სხვადასხვა მიმართულებით.

ჩატარებულმა კვლევამ გვიჩვენა, რომ მასწავლებლებზე ბევრადაა დამოკიდებული გამოავლინონ და დაეხმარონ მოსწავლეებს თავიანთი უნარების უკეთ შეცნობაში. გარდნერის მრავალმხრივი ინტელექტის გათვალისწინება საშუალებას ვაძლევს ინგლისური ენის გაკვეთილზე გავააქტუროთ რაც შეიძლება მეტი ინტელექტი. მაგალითად, როცა გაკვეთილის ნაწილს საუბარს, დიალოგს, კითხვასა და დაფაზე წერას ვუთმობთ, მოსწავლეებში ენობრივ-ლინგვისტურ ინტელექტს ვავითარებთ; ახალი სიტყვების შემოტანის დროს ეფექტურად ვიყენებთ ჟესტებს, მიმიკას, რითაც ხელს ვუწყობთ ფიზიკურ-კინესტეტიკური ინტელექტის განვითარებას; როდესაც ვასმენინებთ ვიდეო და აუდიო ჩანაწერებს, სიმღერებს, რომელშიც უნდა ამოიცნოს ესა თუ ის ფრაზა, აქცენტი გააკეთოს წარმოთქმაზე, მახვილებზე, ამით ვავითარებთ მუსიკალურ-რიტმულ ინტელექტს; თვალსაჩინოების, ვიდეო მასალის გამოყენებით, ტექსტის შინაარსის, ნახატის სახით წარმოდგენით ან პირიქით სურათის ინგლისურად აღწერის დროს მოსწავლეებში ვითარდება სემიოტიკური კომპეტენცია, ვიზუალურ-სივრცითი ინტელექტი; როცა მოსწავლეებს ვაძლევთ დავალებას ისაუბრონ ინგლისურად საკუთარ განწყობაზე, ოჯახზე, სამომავლო გეგმებზე, საყვარელ სათამაშოზე, ამით ხელს ვუწყობთ მათში ინტრაპერსონალური

ინტელექტის განვითარებას; საგაკვეთილო პროცესში წყვილებში და ჯგუფებში მუშაობით, როლური თამაშებით მოსწავლეების მიერ წარმოდგენილი მოთხრობები, ლექსები, დიალოგები ინტერპერსონალური ინტელექტის გამოვლენის საშუალებას იძლევა.

საგაკვეთილო პროცესში დასწავლის სტილის გათვალისწინება, მრავალფეროვანი სტრატეგიების გამოყენება ხელს უწყობს ინფორმაციის მოკლევადიანი მეხსიერებიდან ხანგრძლივ მეხსიერებაში გადატანას.

ინგლისური ენის სწავლება/ სწავლის პროცესის ეფექტურად წარმართვას ხელს უწყობს პედაგოგის ზრუნვა დადებითი სასწავლო ატმოსფეროსა და უსაფრთხო გარემოს ჩამოყალიბებაზე. სწორად შერჩეული სასწავლო მეთოდები, მიმზიდველი სასწავლო გარემო მოსწავლეს უღვიძებს ცნობისმოყვარეობას, ცოდნისმოყვარეობას, აზროვნებას, ფიქრისა და ახლის აღმოჩენის უნარს. ენის შესწავლის ხელშემწყობი პირობების შექმნისათვის, შინაგანი მოტივაციის ამალღებისათვის მასწავლებლები სხვადასხვა სტრატეგიას მიმართავენ: დავალების მოსწავლეთა ინტერესების მიხედვით შერჩევა, ზოგჯერ არჩევანის უფლების მინიჭება, თამაშის ტიპის სახალისო აქტივობებში ჩართვა სასწავლო პროცესში, წერილობითი ან სიტყვიერი შექება, პიროვნული ურთიერთობები. სწავლება საინტერესო ხდება, როცა გაკვეთილზე ყურადღების კონცენტრაციისა და განტვირთვის ფაზები ერთმანეთს ენაცვლება, მონოტონურობა და ერთფეროვნება მოსაწყენია, იწვევს მოსწავლეთა დემოტივირებას. მეთოდების ცვალებადობას ახალი იმპულსები შემოაქვს სასწავლო პროცესში.

სადისერტაციო ნაშრომზე მუშაობის დროს ჩვენ შევისწავლეთ, გავაანალიზეთ ინგლისური ენის სწავლების ტრადიციული და თანამედროვე მეთოდები, ბიჰევიორისტული და კონსტრუქტივისტული მიდგომები, ინგლისური ენის სწავლების განვითარების ეტაპები. სწავლების ტრადიციული მეთოდებიდან გავაანალიზეთ გრამატიკულ მთარგმნელობითი, პირდაპირი, აუდიო ლინგუალური და კომუნიკაციური მეთოდი. თითოეული ახალი მეთოდი იქმნებოდა წინამორბედის ძლიერი მხარეების გათვალისწინებით და სუსტი მხარეების უგულვებელყოფით. ჩვენი კვლევის შედეგებზე დაყრდნობით

გამოიკვეთა კომუნიკაციური მეთოდის გამოყენების უპირატესობა, რომლის მიზანია: მოსწავლეებმა შეძლონ კომუნიკაცია სამიზნე ენის გამოყენებით; აღიქვან ახალი ცოდნა და გამოიყენონ რეალურ კომუნიკაციურ სიტუაციებში, შეძლონ ინფორმაციის და აზრების გაცვლა; განუვითარდეთ თანაბრად ოთხივე სამეტყველო უნარი. სასწავლო პროგრამის შერჩევა მოსწავლეების სურვილით ხდება, სილაბუსი არის მოქნილი და შემსწავლელზე ორიენტირებული, აღვიძებს უცხო ენაზე კომუნიკაციის სურვილს. მასწავლებელი არის პროცესის წარმმართველი, ფასილიტატორი, ანალიტიკოსი, მრჩეველი, მენეჯერი და მოსწავლეც. ის ხელს უწყობს კომუნიკაციის პროცესს მოსწავლეებს შორის, სხვადასხვა აქტივობებისა და ტექსტების საშუალებით. რესურსად საგაკვეთილო პროცესში ვიყენებთ რეალობის ავთენტურ მასალას გაზეთებიდან, ჟურნალებიდან, სატელევიზიო გადაცემებიდან, ვიდეო რგოლებიდან.

თანამედროვე საგანმანათლებლო სივრცეში უცხოური ენის გაკვეთილი წარმოდგენილია ინტერაქტიული სწავლების გარეშე, რომელიც ხელს უწყობს მოსწავლის აქტიურ ჩართულობას საგაკვეთილო პროცესში, ქმნის აქტიური საქმიანობის ხელშემწყობ ემოციურ-ნებელობით ფონს; მოსწავლის მიერ პრობლემის გადაჭრის გზის დამოუკიდებლად ძიების და ღირებულებების ჩამოყალიბების უნარს, ასწავლის გუნდურ მუშაობას, სხვისი მოსაზრებების მოსმენას. პრაქტიკულმა გამოცდილებამ და ჩატარებული კვლევის შედეგებმა გვიჩვენა, რომ ჯგუფური მუშაობა ინგლისური ენის შესწავლის პროცესში ხელს უწყობს მოტივაციის ამაღლებას და სწავლის პროცესისადმი პოზიტიური დამოკიდებულების ჩამოყალიბებას; კლასში მოსწავლეთა ქცევისა და თანატოლებთან ურთიერთობის გაუმჯობესებას, ინგლისურ ენაზე კომუნიკაციას და სოციალური უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებას. ჯგუფებში მომუშავე ბავშვები არიან უფრო კრეატიული, მოტივირებული, ვიდრე ინდივიდუალურად მუშაობის დროს. მოსწავლეები ჯგუფებში უკეთ ითვისებენ ახალ ტერმინებსა და ფრაზებს, ეხმარებიან ერთმანეთს მათთვის უცნობი სიტყვების სწორ ინტერპრეტირებაში, უკეთ აღქმა-გაგებაში.

ინგლისური ენის სწავლების პროცესში ეფექტურ სტრატეგიად მიგვაჩნია თამაში, რომელიც ხელს უწყობს მოსწავლეებში ენობრივ-ლინგვისტური, სემიოტიკური, ციფრული, ინტერ და ინტრაპერსონალური, ვიზუალურ-სივრცითი, სხეულებრივ-კინესტეტიკური კომპეტენციების ჩამოყალიბებას. თამაშის გამოყენებით მოსწავლეებში ხდება კითხვა, წერა, მოსმენა, ახალი სიტყვების სწავლება და გამოკითხვა. თამაში გვებმარება ინგლისური ენის შესწავლის პროცესი გავხადოთ ეფექტური, მოსწავლეებს მივცეთ უცხო ენაზე თავისუფალი აზროვნების საშუალება, ვასწავლოთ რეალური ცხოვრებისეული პრობლემების დამოუკიდებლად გადაჭრის გზების ძიება; განუვითაროთ მოსწავლეებს სწორი წარმოთქმების, კითხვისა და წერის უნარები. თამაში გაკვეთილის მიზნის მიღწევის ერთ-ერთი დამხმარე ხერხია, რომელიც აღვიძებს, აძლიერებს მოსწავლეში შესასწავლი მასალისადმი ინტერესს; სასწავლო პროცესი მოსწავლეებისათვის საინტერესო და შინაარსიანია; ტექსტი, ახალი სიტყვები, ფრაზები უკეთ აღსაქმელი და დასამახსოვრებელია. თამაში, როგორც სწავლების მეთოდი ატარებს, როგორც საგანმანათლებლო, ასევე აღმზრდელობით და განმავითარებელ ფუნქციას.

კვლევით დავადგინეთ, რომ სწორად შერჩეული და მოსწავლეთა შესაძლებლობებზე მორგებული სახელმძღვანელო, საგაკვეთილო თემაზე ორიენტირებული რესურსი: პლაკატები, დიაგრამები, სქემები, რუკები, მოდელები, მაკეტები, კომპიუტერული სასწავლო-საგანმანათლებლო თამაშები, საგანმანათლებლო ვებ-გვერდი, აუდიო საშუალებები, მულტიმედიური პროდუქტები: ვიდეორგოლი, ფილმი, აუდიოჩანაწერი/აუდიოწიგნი, ანიმაცია, ლექსიკონი, დასურათებული ბარათები, და სხვ., განაპირობებს უცხოური ენის შესწავლის ეფექტურობას. არსებული რესურსის გარდა მასწავლებელს შეუძლია თავად შექმნას გაკვეთილის მიზნის შესაბამისი რესურსი.

დაწყებით საფეხურზე უცხო ენის შესწავლის პროცესში უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება სამეტყველო უნარების განვითარებას, რომლის უმნიშვნელოვანეს სტრატეგიას წარმოადგენს კითხვის უნარის განვითარება. კითხვა განამტკიცებს ლექსიკას, გრამატიკულ სტრუქტურას, ისეთ შემეცნებით

უნარებს, როგორცაა ვარაუდი, ახალი სიტყვების გამოცნობა; ავარჯიშებს მეხსიერებას. აღნიშნული უნარის განვითარებისათვის მასწავლებელმა უნდა შეარჩიოს სასწავლო პროგრამის შესაბამისი თემატიკის მოთხრობები, რომლებიც ხელს შეუწყობს მათთვის ნაცნობი ენობრივი ერთეულების განმტკიცებას.

ჩვენს მიერ სადისერტაციო შემოთავაზებული მიდგომები და სტრატეგიები: კოგნიტური სქემები, T დიაგრამა, ჭემარიტია/მცდარია, სიტყვების დაწყვილება/დაკავშირება, ვენის დიაგრამა, პაუზებით კითხვა, ტექსტის კითხვა ნიშანთა სისტემით, გონებრივი იერიში, ასოციაციური რუკა და სხვ., ხელს შეუწყობს კითხვის უნარის განვითარების ისეთ ძირითად ასპექტებს, როგორცაა: ზეპირი მეტყველება; წიგნისა და ტექსტის მახასიათებლის ცოდნა; ფონეტიკური ცოდნა/ანბანის ცოდნა; ლექსიკური მარაგი/სიტყვების ცოდნა; გამართული კითხვა, გაგება/ გააზრება, მნიშვნელობის კონსტრუირება.

წერა რთულად ორგანიზებული ოპერაციაა, რომლის დაუფლება მრავალი უნარის კოორდინირებულ განვითარებას გულისხმობს. წერის უნარის ათვისება მოითხოვს მოსწავლეებში ნატიფი მოტორიკის განვითარებას და წერა გარკვეული დროისა და გაწაფვის შემდეგ ხდება ავტომატური პროცესი. ინგლისურ ენაში მარტივი სიტყვის დამოუკიდებლად დასაწერად მოსწავლეს უნდა შეეძლოს სიტყვის შემადგენელი ბგერების ერთმანეთისგან გარჩევა. ბგერების საჭირო თანმიმდევრობის დაცვა წერის პროცესში, გახსენება ასოს სწორი მოყვანილობისა. წერის დასწავლის პროცესში აქცენტს ვაკეთებთ, არა მხოლოდ ასოების გრაფიკული გამოსახულების დასწავლაზე, არამედ მნიშვნელოვანია, როგორ შეძლებს ის მოსმენილი სიტყვის, სიტყვებისგან კი - წინადადების აგებას. სიტყვები და წინადადებები მოსწავლეს საკუთარი ნააზრევის და განცდების გამოხატვის და გადმოცემის საშუალებას აძლევს. პარალელურად აუცილებელია სიტყვის შემადგენელი ერთეულების - ბგერების აღქმასა და დიფერენცირებაზე მუშაობა.

მოსმენას, როგორც უცხოური ენის ათვისების მთავარ საშუალებას, სწავლების პირველ ეტაპზე პრიორიტეტული მნიშვნელობა ენიჭება. უცხოური ენისათვის დამახასიათებელ ჟღერადობებზე სმენის გამახვილება აუცილებელია

ინგლისურ ენაზე გაგების უნარისა და სწორი გამოთქმის ჩამოსაყალიბებლად, სიტყვიერ ჯაჭვში ბგერების, სიტყვების, მარტივი წინადადებების მოსმენით გარჩევას. ამიტომ, მოსწავლის სახელმძღვანელოებში მოცემული თითქმის ყველა აქტივობა დაკავშირებულია მოსასმენ მასალასთან. ინსტრუქციის მიხედვით, მოსწავლეებს სწორედ მოსასმენი აქტივობების მეშვეობით ვასწავლით სიმღერების, ლექსების, ტექსტებისა და დიალოგების კითხვას. ეს აქტივობები მოსწავლეებს საშუალებას აძლევს გაიგონონ ახალი სიტყვები და ფრაზები, შესძლონ მათი აღქმა და მხოლოდ ამის შემდეგ ვაძლევთ მოსწავლეებს მათი გამოყენების შესაძლებლობას. მოსმენის უნარის განვითარებისათვის ინგლისური ენის მასწავლებლებს გაცნობიერებული უნდა გვექონდეს თანამედროვე ტექნოლოგიების ხშირი გამოყენების მნიშვნელობა, როგორც საკლასო გარემოში, ასევე მის გარეთ. თავდაპირველად მოსწავლეებს კლასში ვასწავლით დიალოგებთან, ლექსებთან, ტექსტებთან, სიმღერებთან სწორად მუშაობას, შემდეგ კი, მსგავს მოსასმენებს ვაძლევთ საშინაო დავალებად.

უცხოური ენის სწავლების პროცესში სამეტყველო უნარებს შორის მეტყველების უნარის განვითარება გარკვეულ სიძნელეებთანაა დაკავშირებული. კვლევის შედეგების ანალიზმა გვიჩვენა, რომ მეტყველების უნარის განვითარებაში დიდ როლს ასრულებს უცხოენოვანი გარემოს შექმნა, ინსტრუქციების მიცემა სამიზნე ენაზე ბავშვებისათვის მარტივად გასაგები ლექსიკური ერთეულებით და სხვადასხვა დამხმარე რესურსით; უცხო ენის გაკვეთილზე მშობლიური ენის გამოყენების მინიმუმამდე დაყვანა, რადგან მისი გადაჭარბებული გამოყენება ხელს უშლის უცხო ენაზე კომუნიკაციური უნარის განვითარებას.

სამეტყველო უნარის განვითარების დაწყებისას, უცხო ენაზე მოცემული ინსტრუქციის მოთხოვნები თავდაპირველად მოსწავლეებისათვის გაუგებარია, მაგრამ სათანადო ჟესტების, მიმიკების, ინტონაციების და მეტყველების სხვა არავერბალური საშუალებების, ილუსტრაციების, ნახატების, პოსტერების, დასურათებული ბარათების გამოყენება მოსწავლეებს უმარტივებს ახალი სიტყვების აღქმას და დამახსოვრებას.

ინგლისური ენის სრულად დაუფლება წარმოუდგენელია ვარჯიშის და საშინაო დავალების სწორი ორგანიზების გარეშე. საშინაო დავალება უნდა შეესაბამებოდეს შემსწავლელის ინტერესებს და პასუხობდეს შემდეგ მოთხოვნებს: ემსახურებოდეს დასახულ მიზანს, იყოს ეფექტური, ითვალისწინებდეს მოსწავლეთა ინდივიდუალურ თვისებებს, იყოს მარტივად შესრულებადი და მრავალფეროვანი; მნიშვნელოვანია საშინაო დავალება გამომდინარეობდეს პროგრამის შესაბამისად გაკვეთილზე ახსნილი მასალიდან; კვლევის პროცესში საექსპერიმენტო ჯგუფებში საშინაო დავალებას ვაძლევდით მოსწავლეებს მხოლოდ მას შემდეგ, როცა მასალა საფუძვლიანად ჰქონდათ გაგებული; საშინაო დავალების მოცულობა შეესაბამებოდა მოსწავლის დღის რეჟიმს, მის დატვირთვას; თანაბრად იყო განაწილებული დღეებზე, კვირის მანძილზე; წინასწარ ვაცნობდით მოსწავლეებს საშინაო დავალების შესრულების შესაბამისს მეთოდების და დავალების შემოწმების პრინციპებს. კვლევის შედეგების ანალიზმა გვიჩვენა საშინაო დავალების მიცემისა და შეფასების აღნიშნული მიდგომის უპირატესობა.

უცხოური ენის შესწავლის პროცესის მრავალგვარი სტრატეგიებით დატვირთვა უზრუნველყოფს მრავალფეროვან და საინტერესო სასწავლო პროცესს, ხელს უწყობს კითხვის, წერის, მოსმენის, მეტყველების უნარის განვითარებას, ზრდის სასწავლო პროცესში მოსწავლეთა ჩართულობის ხარისხს, აქტიურობას, ინიციატივასა და ქმედითობას. აღნიშნული სტრატეგიები ორიენტირებულია სწავლება/სწავლის ერთიან პროცესზე და გვეხმარება საბოლოო მიზნის მიღწევაში.

